

Hibru Hibru bin b̄ Kraiſ k̄id ar m̄idelak okok k̄irop m̄ij ñu k̄il t̄ikak

God Ñ̄i ne c̄inop m̄in̄im tep ñak

¹ Ned God ne ap̄is based c̄in Juda bin b̄i okok k̄irop m̄in̄im agn̄ig, b̄i m̄in̄im agep ne okok ar ke ke gos ñek, k̄iri n̄iη̄il ag ñöliḡipal. ² Pen ñin k̄isen m̄idob̄in aul, Ñ̄i ne ke ag yokek ap̄il c̄inop m̄in̄im ag ñ̄b. God agek, Ñ̄i ne kar̄ip l̄im tap okok maḡisek b̄irar̄ik ped okok ḡi lak. God agek, Ñ̄i ne kar̄ip l̄im tap okok maḡisek kod m̄iden̄igab. ³ Nap melik k̄ib sek m̄ideb rek ak, Ñ̄i ak rek nep melik k̄ib sek m̄ideb. Nap b̄i ti gep b̄i rek m̄ideb ak, Ñ̄i ne akn̄ib rek nep m̄ideb. Ñ̄i m̄in̄im k̄il̄is ȳib ne agek, kar̄ip l̄im tap okok maḡisek m̄idep nep m̄ideb. Ñ̄i ne ap̄il, c̄inop bin b̄i maḡisek nen aḡil k̄im̄il, bin b̄i maḡisek okok tap si tap t̄imel ḡipal okok maḡisek liḡ ḡi ke okok yok̄il, kauyan war̄ik ap ran Nap k̄il̄is ke sek m̄ideb ak ñ̄inmaḡil ȳip̄id p̄is ken ar ne eip bis̄ig ḡil m̄idebir.

Ejol okok p̄iyak rek m̄idebal; God Ñ̄i ne B̄i K̄ib ȳib m̄ideb

⁴ God ne gek, Kraiſ ne ejol okok rek mer; ne B̄i K̄ib m̄ideb. God ne Kraiſ nop Ñ̄i yad agak ak, ȳib ne ejol ȳib rek mer; ȳib ne i ar oklaḡ s̄iη̄ak m̄ideb. ⁵ God M̄in̄im dai alap God m̄in̄im aḡil agak, “Yad m̄iñi nep agebin, nak Ñ̄i yad m̄ideban,

yad Nap nak m̄idebin,” agak.
 Pen m̄in̄im n̄ibak God ne ejol alap ma agak. ⁶ Pen
 Ñ̄i ne ned ak l̄im dai aul ag yokn̄ig gak ñ̄in ak, God
 ne ejol ne k̄irop agak,

“God ejol okok maḡlsek ȳib nop agel ar amnaḡ,”
 agak.

⁷ Pen ejol okok m̄in̄im aḡil God agak,

“God ejol ne okok gek,
 ñ̄in alap ȳigen rek d̄il opal.

Wög ḡi ñ̄eb b̄i ne okok gek,
 ñ̄in alap mab m̄ilaḡ rek d̄il opal,” agak.

⁸ Pen God ne Ñ̄i ne nop m̄in̄im aḡil agak,

“Nak God. Nak Kiḡ per nep per nep m̄id̄il,
 bin b̄i nak okok per nep kod m̄iden̄igan.

Bin b̄i nak kod m̄id̄il, ḡi tep ḡil,
 ȳip̄id̄ ḡil nep ḡil, kod m̄iden̄igan.

⁹ Bin b̄i ḡi tep gel,
 nak m̄iñ̄ m̄iñ̄ ḡipan,

pen bin b̄i tap si tap t̄imel gel,
 nak m̄il̄ik kabiam n̄ipan.

N̄ib ak, yad, God nak, gen,
 nak nep B̄i K̄ib ke ȳib m̄ideban;
 b̄i n̄iḡep nak okok mok nak okok m̄idebal,”
 agak.

¹⁰ God m̄in̄im ognap sek aḡil agak,

“B̄i K̄ib, nak ke b̄irar̄ik ped okok nep m̄id̄il,
 l̄im dai waḡin aul ḡi l̄il, seb kab s̄iḡak
 ñ̄inmaḡil nak ḡi l̄inak.

¹¹⁻¹² Tap n̄ib okok won alap m̄id̄il, k̄ir ḡin̄ig geb,
 pen nak m̄idep nep m̄iden̄igan.

Tap n̄ib okok, wal̄ij̄ aj̄il l̄i yapek,

tig asik ke sɨŋak lil, kisen nib tol gɨpal rek,
gɨnɨgan.

Pen nak Bi Kib, ned mɨdeligɨpan rek,
mɨni nib aknɨb rek nep mɨdeban;

ke alap ma lɨnɨgan; mɨni mɨdeban rek

kisen nib aknɨb rek nep per nep per nep
mɨdenɨgan,” agak.

¹³ God Mɨnim dai alap God mɨnim agɨl agak,

“Nak niɨnmagɨl yɨpɨd pɨs yad sɨŋaul bɨsɨg mɨdek,
tap tari tari nep kausal maual rek mɨdeb okok
magɨlsek,

talak mɨgan nak okok lɨnɨgain,” agak.

Pen mɨnim nibak God ne ejol alap ma agak. ¹⁴ Nib
ak, ejol okok tari rek mɨdebal? God kɨrop ag
yokek, nop wɨg gɨ niɨlig gɨ, bin bɨ Kraiss dɨ komɨŋ
yokek seb kab ar alaŋ sɨŋak God eip per nep
komɨŋ mɨdenɨgal bin bɨ okok kɨrop gɨ niɨbal.

2

God cɨnop dak ak tap kib yɨb

¹ Nib ak, mɨnim ag niɨl nɨpɨn ak, niŋ dɨ kilɨs
gɨl, gos niŋlig gɨ nep mɨdon. Pen niŋ dɨ tep ma
gɨnɨgabɨn ak, gos esek ar ognap niŋɨl, mɨnim esek
pɨs kɨd okok amɨn rek lip. ² Ejol okok nep lo

mɨnim ak damɨl, Mosɨs nop niɨlak ak pen mɨnim
nibak mɨnim niŋɨd nep mɨdek niŋlig gɨ, bin bɨ
mɨnim nibak won alap ageb rek ma gɨlak okok
abe, bin bɨ won alap tɨb tɨklak okok abe, yur pen
dɨlak. ³ Nib ak, cɨn God Ni ne mɨnim tep dowɨp

ak kɨrig genɨgabɨn ak, cɨn komɨŋ amɨn rek ma
lɨnɨgab. Bi Kib ne ke mɨnim nibak dad apek, bin
bɨ mɨnim ne nibak niŋlak okok, mɨnim niŋɨd yɨb

nibak niñn+imib, agil, c+nop ag ñi tep gilak. ⁴ Pen gos kiri ak nep niñil ma aglak; God kirop eip m+dek niñlig gi, tap niñep ma niñep rek ognap gilig gi, tap ma gep rek ognap gilig gi, c+nop ag ñilak. God gos ne ke niñil Kaun Siñ ne ak bin bi ognap tap tep ñek, ke y+ib gelak ak, ak rek nep niñnok. Nib ak me, Krais min+im tep ak niñid y+ib agebal, agil niñnok.

Jisas c+nop tau ad+ik di+ c+nop ai mam yad ag+ip

⁵ Pen God c+nop di ne eip seb kab ar alañ siñak lek per nep m+den+gab+n min+im agebin ar ak, ejol okok bi kib ar oklan rek, c+n piyak rek, ma m+don+gab+n. ⁶ Min+im ar nibak, God Min+im ak ñu kil tikil aglak,

“God. Nak bin bi okok kirop gos niñil di+pan.

Pen kiri nak ke rek ma m+debal;
kiri bin bi yokop rek ak,

nak tari gin+ig kirop kod mid tep gi+pan?

⁷ Nak genak, won ulep alap ejol okok bi kib rek m+delak,

bin bi okok piyak siñak rek m+delak ak
pen miñi bin bi okok kirop gek, kiri y+ib m+dek,

⁸ tap mag+isek okok kod m+den+gal,” aglak.
God gek bin bi tap mag+isek okok kod m+den+gal,
aglak ak niñil c+n ni+pin tap mag+isek bin bi mok
kiri siñak m+den+gab. Pen miñi c+n ni+pin tap
mag+isek bin bi mok kiri siñak ma m+deb.

⁹ Pen Jisas gak ak ni+pin. God Jisas nop ag yokek lim dai ar wag+n aul apil m+dek ñ+n ak, ejol okok bin bi kib rek m+delak; Jisas ne bi yokop sikol rek m+dek. Pen God ne bin bi yim+ig niñip rek, Jisas bin bi mag+isek okok di kom+in yokn+im, agil,

yur kɪb dɪl kɪmek, God gek mɪñi Bɪ Kɪb melik sek mɪdeb nɪŋlɪg gɪ, yɪb ne agel ar ameb.

¹⁰ God ne tap okok magɪlsek gɪ lɪl kod mɪdeb ak, bin bɪ koŋai nep dɪ karɪp lɪm tep yɪb ne ak dɪ lɪnɪg, Jisas ag yokek apɪl yur ke yɪb dek, God nop kau tep ke yɪb ne ke ak ñak. Tari gɪnɪg: Jisas ne ke gak mɪnɪm tep ak nɪŋ dɪl, bin bɪ koŋai nep kau tep ke yɪb nɪbak Jisas eip am mɪdenɪgal. ¹¹ Pen bin bɪ tap si tap tɪmel acɪr ak lɪg gɪ yokeb Bɪ nɪbak abe, bin bɪ mɪñi acɪr sek ma mɪdebal okok abe, Nap kɪri nokɪm. Nɪb ak, Jisas bin bɪ nɪb okok kɪrop, ai mam yad sɪkop okok, agɪl agek nop nabɪŋ ma gɪp. ¹² Jisas ne God nop agak,

“Ai mam sɪkop yad okok kɪrop kesɪm nak ak dɪl yɪb nak ak ag ñɪnɪgain;
nep sobok gɪnɪg mogɪm gɪl, kɪmep aglɪg gɪ,
yɪb nep agen ar amnɪgab,” agak.

¹³ Pen mɪnɪm alap agak,

“God ne yɪp kod tep gɪnɪgab, agɪl gos ak nɪŋɪl,
gos sek mɪdenɪgain,” agak.

Pen mɪnɪm alap agak,

“God ñɪ pai yɪp ñak okok eip mɪdebin aul,” agak.

Krais bin bɪ dɪnɪm, agɪl, bɪ rek mɪb goŋ lɪl, owak

¹⁴ “Ñɪ pai yɪp ñak” agak ñɪ pai nɪb okok kɪri bin bɪ yɪb ak me, ne bɪ yɪb alap lɪl apɪl, Seten bin bɪ lɪp gɪ dek kɪmbal bɪ ak nop ñag pak lɪnɪg kɪmak. ¹⁵ Nɪg gek me, bin bɪ kɪmnɪgabɪn, agɪl, per nep gos par nɪŋɪl bɪ nagɪman rek mɪdebal okok, kɪrop wɪsɪb yokek per per nep komɪŋ mɪdenɪmel rek lɪp. ¹⁶ Pen Krais nɪg gak ak, ejol okok dɪ tep gɪnɪm, agɪl, ma gak; Ebrahim ñɪ pai dɪ tep gɪnɪm, agɪl, nɪg gak. ¹⁷ Ar nɪbak nep, Krais apɪl cɪn ai

mam ne midobin rek bi yib rek lil, bi God nop tap sobok gep tep yib ak midil, bin bi mid tep ma gipal okok kirop yimig ninil di tep gil, per nep God nop wog gi ni tep gilig gi midek, God ne bin bi tap si tap timel gipal okok gac nibak ninil kirig ginigab. ¹⁸ Pen apil lim dai ar wagin aul midil, cinop miker tari tari gip ak, nop ak rek nep gek ne ke nin tep gip rek, cinop yimig ninil kod mid tep ginigab.

3

Jisas bi kib; Mosi bi sikol

¹ Ai mam sikop yad. God nibep ak rek nep minim tep ne agek, cin God bin bi ne ke midobin. Jisas ne bi God minim tep dam neb bi ak. Jisas ne bi God nop tap sobok gep bi kib yib ak. Cin Jisas minim tep ak nin dil, God Minim ageb rek nep ginigaun ak, Jisas ne per nep cinop gi nib. Nib ak, nibi per nep Jisas nop nep gos ninlig gi midenimib.

² Mosi God minim agak ak ninil, God bin bi ne dil kod mid tep goligip. Nig aknib rek nep Jisas God minim agak ak ninil magilsek gi tep gak. God Jisas nop wog nibak ag lak. ³ Bi alap karip gi linigab ak, bin bi okok ninil karip yib agel ar ma amnigab; bi alap karip gi linigab ak, bin bi okok ninil bi nibak nep yib ne agel ar amnigab. Ar nibak rek nep, God Mosi nop di tep gil gek, bin bi Mosi bi kib apal; pen Jisas yib kib yib mideb rek, bin bi yib ne agel ar i oklan sihak amnan. ⁴ Karip kineb alap ke misen ma lip; bi gi lel mideb. Ar

nibak rek nep, tap tari tari mideb okok magilsek God ne gi lek mideb.

⁵ Mosis God bin bi ne nab sihak wög gi ñi tep gilig gi, God cinop kisen minim tari agnigab ak, minim tep ognap ag ñak. ⁶ Pen Kraiss God Ñi ne yipid gil mideb ak me, cinop God wagin ne midobin okok, bi karip nap nib rek midil kod mid tep gip. Tap tep kisen dinigabin ak nin dil gos sek midenigabin ak, bin bi ne nep midenigabin.

God minim tep ak nin dilig gi midil, ma kirig ginimib

⁷ Nib ak, Kaun Sin agak rek ninin. Ne agak, “Ñin aul God minim peyig ninenimib ak, minim ne ak nin dinimib.

⁸⁻⁹ Napis nased sikop birarik nep, mi ñin juilomal (40) min mab kab nep mideb nab okok midelak, kirop tap ma gep rek okok gilig gi, kod mid tep ginek ak pen God ne cinop tari ginigab, agil, minim yad ak ma ninil, gos kiri ke nep ninil gel amoligip.

Napis nased sikop gilak rek ak, nibi God minim ma ag junimib.

¹⁰ Nig gelak, yad napis nased sikop okok ninen milik yapek agnek, ‘Kiri per nep yip yo ninil, minim yad kisen ma gipal,’ agnek.

¹¹ Nig gelak, yad kirop ninen milik yapek, ‘Karip lim tep amil, yad eip midil,

ake lîl mîd tep gînimel, agnek ak, ma amnîgal,
agnek.

Mînim kîlis agîl pîs nep mer agnek!” agak.

¹² Nîb ak, ai mam sîkop. Tap si tap tîmel gîl,
God komîŋ mîdeb ak mînim ne ak kîrîg gîl, gos
nîbi ke nîŋnimîb rek lîp ak, nîŋ tep gînimîb.

¹³ God Mînim dai agesin ak ageb, “Ñîin aul God
mînim peyîg nîŋenimîb ak, mînim ne ak nîŋ
dînimîb,” ageb. Nîb ak, mîñi cîin “Ñîin aul”
mîdobîin ak, per per ñîin nokîm nokîm nanai
namam sîkop eip Krais mînim tep ak ag amîl
apîl gîl, pen pen ag ñîl, gos sek mîdenimîb. Mer
ak, Seten nîbep tap si tap tîmel gep mînim esek
ognap agîl nîbep lîp gî dad amek, Krais mînim
tep ak kîrîg gînîgabîm.

¹⁴ Ned Krais mînim tep ne ak nîŋîl, mînim ne
nîŋ dî kîlis gîl, nop cîg tep gînok ak rek, kîsen
per nep kîlis gîl nîb aknîb rek nep Krais mînim
tep ne ak nîŋ dî kîlis gîl, nop cîg tep gîl gos sek
mîdenîgabîin ak, Krais bin bî ne mîdîl nop eip jîm
ñîl wîg gînîgabîin.

¹⁵ God Mînim dai agesin ak ageb,
“Ñîin aul God mînim peyîg nîŋenimîb ak,
mînim ne ak nîŋ dînimîb.
Napîs nased sîkop bîrarîk nep,
God ne cînop tari gînîgab, agîl, mînim yad ak
ma nîŋîl,
gos kîri ke nep nîŋîl gel amolîgîp.

Napîs nased sîkop gîlak rek ak, nîbi God
mînim ma ag junîmîb,” agak.

¹⁶ Mosîs ne Isrel bin bî dîl Ijîp nîb dowak bin
bî nîb okok nep magîlseke God mînim nîŋîl yo

ninlak. ¹⁷ Mi ñin juil omal (40) Isrel bin bi tap si tap timel gi midel, God kirop milik yaplig gi midel ninlig gi, miñ mab kab nep midoligip nab okok midil konai nep km saklak. ¹⁸ Pen Isrel bin bi per nep God nop yo ninil, minim ne agak rek ma gilak ak me, God ne minim kilis agip, “Yad nibep ninen milik yowip. Karip lim tep amil, yad eip midil ake lil mid tep ginimb agnek ak, ma amnigabim,” agil, pis nep mer agak. ¹⁹ Nib ak nipin, minim ne ma nin dilak ak me, am karip lim tep ake lil mid tep geblap sinak amnimel rek ma lak.

4

¹ “Nibi karip lim tep amil, yad eip midil ake lil mid tep ginigabim,” agak minim ak Isrel napis nased sikop ma nin dilak. Pen miñi God cinop nep minim ninid nibak ageb. Nib ak, nibi magilsek nin tep ginimb, cin magilsek karip lim tep amil, God eip midil ake lil mid tep gin, agil gos ninimb. Nibi nin tep ginimb, God nibep, “Bin bi wagin nokim alap tap tep ñin gain agnek ak ma dinigabim,” nibep nib agnimin rek lip. ² God gek Krais minim tep ak Isrel bin bi kirop ag nel ninlak rek, cinop ak rek nep Krais minim tep ak ag nel ninok. Pen Isrel bin bi Krais minim tep ak ninil, ninid ageb, agil, ma nin dilak. Nib ak, Krais minim tep ak kirop ma gi ñak. ³ Pen cin bin bi Krais minim tep ak ninil, ninid ageb, agil nin dipin okok, God ne agil, “Nibi karip lim tep amil, yad eip midil ake lil mid tep ginigabim,” agak ak, minim ninid nibak rek ginigabin. God agak,

“Nig gelak, yad kirop niŋen miŋik yapek,
 ‘Karip lim tep amil, yad eip midil,
 ake lil mid tep ginigal,” agnek ak, ma amnigal,
 agnek.

Mininim kilis agil pis nep mer agnek!” agak.
 God nib agak ak pen ne birarik ped okok karip
 lim aul ma gi lak nin ak, tap magilsek ginigab
 okok magilsek bir gos niŋil ginigain agak.

⁴ God Mininim ak dai alap udin li niŋil, nin ar
 onid ak mininim ognap niŋnigan. Mininim nibak nu
 kil tikil aglak, “God nin aknib kagol onid karip
 lim tap okok magilsek gi li sakil, nin ar onid ak
 ake linim, agil, yokop midek,” aglak.

⁵ Pen God Mininim dai midarik nep agesin nibak,
 God agak, “Karip lim tep amil, yad eip midil, ake
 lil mid tep ginigal agnek ak, ma amnigal,” agak.

⁶ God gek Krais mininim tep ak Isrel bin bi kirop
 ag nilak pen niŋil, niŋid ageb, agil, ma niŋ dilak.
 Nib ak me, karip lim tep amil, God eip midil ake
 lil mid tep giplap ak, ma amnilak. Pen bin bi ke
 nib ognap amnigal. ⁷ Nib ak, bin bi mininim ne
 niŋil kirig gilak okok kimel, mi konai nep yinek,
 based acik Depid God Mininim nu kil tikil, mininim
 won miŋni nep agesin ak agil agak,

“Nin aul God mininim peyig niŋenimib ak,
 mininim ne ak niŋ dinimib.

God mininim ne niŋenimib ak,
 yirik gip agil ma yo niŋniamib,” agak.

Pen God kauyan, “Nin aul” agak ak me, cin
 nipin, nin ne bin bi dinigab nin ak ma owip;
 midep nep mideb.

⁸ Pen n̄ibi agn̄igab̄im, “God b̄irar̄ik nep, ‘Kar̄ip l̄im tep am̄il, yad eip m̄id̄il ake l̄il, m̄id tep ḡin̄igab̄im,’ agak ak, b̄i k̄ib Josua apis based s̄ikop k̄irop dam kar̄ip l̄im Kenan amek, m̄id tep ḡilak ar ak agak,” agn̄igab̄im. Pen ñ̄in n̄ibak nep ma agak; k̄iri am̄il kar̄ip l̄im Kenan m̄idel n̄in̄lig ḡi, m̄in̄im n̄ibak kauyañ agak. ⁹ N̄ib ak, God ne ñ̄in ar oñ̄id ak ake l̄il m̄id tep gak rek, bin b̄i ne ak rek nep ake l̄il m̄id tep ḡin̄igal. ¹⁰ God ñ̄in kagol oñ̄id w̄ög ḡil, ñ̄in ar oñ̄id ak ake l̄il yokop m̄idek rek, bin b̄i an an God kar̄ip l̄im tep s̄in̄ak amn̄igal okok, k̄iri n̄ib akn̄ib rek nep w̄ög ḡipal ak k̄ir̄ig ḡil, ake l̄il, yokop am ne eip m̄id tep ḡin̄igal. ¹¹ N̄ib ak, kar̄ip l̄im tep n̄ibak am̄il, God eip m̄id̄il ake l̄il m̄id tep ḡin̄igab̄in agak m̄in̄im ak, n̄in̄ d̄i k̄il̄is ḡil, k̄il̄is ḡil God M̄in̄im ageb rek nep ḡil̄ig ḡi m̄idon. N̄ig akn̄ib rek gen̄igab̄in ak, Isrel bin b̄i ned God m̄in̄im agak ak ma n̄in̄ d̄il, kar̄ip l̄im tep ma am̄il, ap yap paklak rek ak, c̄in bin b̄i nok̄im alap akn̄ib rek ma ḡin̄im̄in̄.

¹² Tari ḡin̄ig: God M̄in̄im ak kom̄in̄ nep m̄ideb. God M̄in̄im ak, tap tari ḡin̄ig ḡin̄igab. Tu par k̄id okok maḡilsek ar̄ik ḡip; God M̄in̄im ak k̄id ȳib. Nab c̄inop eyañ am̄il, gos t̄im̄id m̄idmaḡil ke l̄il kaun ke l̄il ḡin̄igab; nab c̄inop eyañ am̄il, t̄in̄il gol ke l̄il t̄in̄il s̄ilom ke l̄il ḡin̄igab; nab c̄inop eyañ am̄il, gos tep n̄ip̄in aka gos t̄imel n̄ip̄in ak, d̄i m̄iseñ lek n̄in̄ tep ḡin̄igab̄in. ¹³ Tari tari gen̄igab̄in okok, God n̄in̄ m̄ideb n̄in̄lig ḡi ḡin̄igab̄in; kapkap we ḡil ḡij̄in rek ma l̄ip. Pen ne nep c̄inop m̄in̄im k̄ib aḡil, tap tari tari ḡip̄in m̄in̄im ak ag n̄in̄ek n̄in̄lig ḡi nop ag ñ̄in̄igab̄in.

Jisas God nop tap sobok gep Bı Kıb yıb mıdeb

¹⁴ Nıb ak, God Nop Tap Sobok Gep Bı Kıb Yıb cın ak, God Nı̃ ne Jisas ak, amıl Nap eip mıdeb rek, Krais mınım tep nı̃đ dı̃pın ak, nı̃đ dı̃ kılıs gılıg gı̃ mıdon. ¹⁵ God Nop Tap Sobok Gep Bı Kıb Yıb cın ak apıl lım dai ar wagın aul mıdolıgıp rek, tap si tap tımel cınop lıp gı̃ dı̃ amnımın rek lıp okok abe, mıker cınop tari tari gıp okok abe, nop ak rek nep gak ak pen ne gı̃ tımel ma gak. Nıb ak, mıker tari tari cınop gınıgab ak, God Nop Tap Sobok Gep Bı Kıb Yıb cın ak nı̃đ tep gıp rek, cınop yımıg yıb nı̃đıl, ¹⁶ bı nab nıb cın tep yıb ak mıdeb. Nıb ak, cın gac sek mıdobın ak, God nop pırıkıl, ma kırıg gın. God cınop yımıg nı̃đıl, Nı̃ ne nop ag yokek apıl kımak rek, God sea kın bıdıg mıdeb ulep sı̃đak amenıgabın ak, ne cınop yımıg nı̃đıl dı̃ tep gıl kod mıd tep gek kapkap mıd tep gınıgabın.

5

¹ Bı God nop tap sobok gep bı kıb okok magı̃sek, bı yokop bin bı nab okok nıb ak pen God kırıp ag lek, bı nab nıb mıdıl wög ne ak gıpal. Bin bı tap si tap tımel gıpal ak nı̃đıl, kaj meme aka kaj sipsip dap bı God nop tap sobok gep bı kıb okok kırıp ñel, kırı pen bıd ar ak pak dagıl, God nop sobok gı̃ ñıbal. Wög kırı alap pen, bin bı God nop gos nı̃đel tep gek, tap ognap dap bı God nop tap sobok gep bı kıb okok kırıp ñel kırı tap nıb okok God nop sobok gı̃ ñıbal. ²⁻³ Pen bı God nop tap sobok gep bı kıb nıb okok, kırı ke bı yıb mıdebal ak me, kırı ke ak rek nep tap

si tap t̄imel ḡipal. N̄ib ak, bin b̄i ognap okok tap si tap t̄imel k̄iri ḡipal ak abe, k̄iri ke tap si tap t̄imel ḡipal ak abe gos n̄iṅil, God nop tap sobok ḡi ñ̄ibal. N̄ib ak, bin b̄i n̄iṅ tep ma ḡipal okok ap yap pakn̄ig ḡin̄igal ak, God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok k̄irop ȳim̄ig n̄iṅil, m̄in̄im s̄isain apal. ⁴ K̄iri ke, b̄i k̄ib m̄idon, aḡil, w̄ög n̄ibak ma d̄ipal; God Eron nop ag lek w̄ög n̄ibak gol̄iḡip rek, k̄irop n̄ig akn̄ib rek nep ag lek ḡipal.

⁵ Ar n̄ibak nep, Krais ne ke, yad b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib m̄iden̄im, aḡil ma agak; God nep nop agak,

“Nak Ñ̄i yad;

m̄iñi yad Nap nak,” agak.

⁶ Pen God M̄in̄im ak dai alap ud̄in l̄i n̄iṅil, God m̄in̄im alap sek agak ak n̄ip̄in. Ñ̄i ne nop agak,

“Melkisedek ne ȳip tap sobok gep b̄i m̄idol̄iḡip rek ak,

nak ȳip tap sobok gep b̄i per per nep m̄iden̄igan,” agak.

⁷ Pen Jisas l̄im dai ar waḡin aul m̄id̄il, nop ñ̄agn̄ig gelak, Nap nop s̄il agl̄ig ḡi, meg m̄igan dap ran̄il sobok ḡil̄ig ḡi m̄idek. Nap nop ag n̄iṅil agak, “Ȳip kod m̄iden̄im̄in. Pen n̄ib n̄ib ḡin̄im̄in ma agebin; nak ke gos n̄ipan rek ȳip ḡin̄im̄in,” agak. Jisas n̄ib agek, God m̄in̄im nop n̄iṅil, ag n̄iṅak rek nep gak.

⁸ Jisas ne God Ñ̄i ne ȳib ak pen ne m̄iker d̄il koslam m̄idol̄iḡip ak, yad titi ḡil Biñen m̄in̄im agn̄igab rek ḡin̄igain, aḡil gos n̄iṅil, n̄ig akn̄ib rek nep gek. ⁹ Pen Nap m̄in̄im tari agak, maḡilsek gak ak me, ne bin b̄i m̄in̄im ne n̄iṅ d̄il kisen

gipal okok tīg asik yokek, kīri karip līm tep seb kab ar alan sīnak amil per per nep komiη nep mid tep gīnigal. ¹⁰ Pen ar nībak nep, God Jisas nop agak, “Melkisedek ne yip tap sobok gep bi midoligip rek ak, nak yip tap sobok gep bi kib yib midenigan,” agak.

God minim yibim yib ak niη tep gīl, niη di wös ginimib

¹¹ Minim ñu kil tikebin nīb aul rek konai mideb ak pen kasek ma nipim ak rek, koslam agen niηnigabim. ¹² Nībep God Minim per ag ñibin ak, nībi niη tep gīl bin bi ognap kīrop ag ñibkep ak pen kasek ma nipim rek, minim ned nipkep minim ak nībep kauyan ag ñin. Mīñi tap kilis tegilpkep ak pen mīñi ci nep tegil midebim. ¹³ Ñi painan ci tegil nep midebal okok, mīñ ar ak tep, mīñ ar ak timel, agil ma nipal. ¹⁴ Pen bin bi gos sek okok gi damil, ar ak gep, ar ak ma gep, agil niη tep gipal. Kīri tap magil yib ñibal.

6

God minim yibim ak niη din

¹ Krais minim tep nībep per ag ñibal okok, kauyan agil kauyan agil ma agnigain. Karip ginig, sap piηil nig kauyan tīg juil, kauyan ak piηil nig, kauyan ak piηil nig, ma gipal. Nīb ak, cin ke nep kil tep gīl me, God bin bi ne midenigabin, ag gos niηoligipin ak pis nep kirig gīl, God Ñi ne nop ag yokek cinop nen agil kimak minim tep ak pis nep niη din. Sap ak tīg juil, tol gīl, tīg juil, tol gīl, aknib ma gin. ² Ñig pakpal

m+n+m ak; God k+rop d+ tep g+n+m, ag+il, n+nmag+il nab+ic ar l+pal m+n+m ak; bin b+ k+m+il war+ikpal m+n+m ak; God bin b+ mag+ilsek m+n+m k+ib ag+il k+rop non+m lek ognap yur per d+n+gal m+n+m ak; m+n+m n+ibak kauyaŋ ma ag+n+gain. Krais m+n+m tep ned n+pek n+ib okok, gos n+n nep m+d+lig g+, Krais m+n+m tep ognap sek n+n+n+gab+m ak tep. ³ N+ib ak, God c+nop kod m+dek n+n+lig g+, Krais m+n+m tep ognap sek ag n+n n+n+n+gab+m.

⁴ Bin b+ Krais m+n+m tep ne n+n d+il, k+sen k+r+g g+n+gal okok, k+r+ kauyaŋ tap si tap t+mel g+pal ak c+ib n+n+il, Krais m+n+m tep ne ak ma n+n d+n+gal. K+ri God mel+ik tep ne ak b+r n+n+lak; God tap tep seb kab ar alaŋ n+ib n+ib ak b+r n+n+lak; Kaun S+n ne k+rop nab adaŋ b+r owak. ⁵ God M+n+m tep ak y+dek y+ib g+p ak b+r n+n+lak; God ne bin b+ kar+p l+m wag+n aul kod m+den+gab ak, k+lis ne ak b+r n+n+lak. ⁶ Tap n+ib okok mag+ilsek b+r n+n+lak ak pen Krais m+n+m tep ak k+r+g g+lak. N+ib ak, k+ri kauyaŋ tap si tap t+mel g+pal ak c+ib n+n+il, Krais m+n+m tep ne ak ma n+n d+n+gal. Tari g+n+g: God N+ ne ak kauyaŋ mab kros bak alaŋ n+ag pak lel bin b+ okok nop ag jun+gal.

⁷ L+m s+nak y+n y+mel, m+n+ab pak+ig g+ pak+ig g+, y+n tan tep g+il tap mag+il p+il tep gek, bin b+ n+ pai w+g n+ibak n+n+n+g g+pal okok n+n+n+gal. N+g gek God l+m n+ibak m+n m+n g+il tap tep n+n+gab. ⁸ Pen l+m s+nak y+n y+mel, m+n+ab pak+ig g+ pak+ig g+, k+p+il n+u n+u sek okok nep tanek, tap mag+il ma p+ln+gab ak, l+m n+ibak l+m t+mel y+ib. God l+m n+ibak m+n+m k+lis agek mab ke eyaŋ y+nn+m+n rek l+p.

⁹ Pen bi niḡeb tep yad okok. Mɪnɪm kiḡ rek agobɪn ak pen niḡbi ke Kraiḡ mɪnɪm tep ak kiḡg giḡpɪm, aḡɪl ma agobɪn; niḡ tep giḡnɪmɪḡ, aḡɪl agobɪn. Tari giḡnɪg: Kraiḡ bin bi ne mɪdɪl, bin bi ne okok giḡpal rek giḡpɪm ak niḡpɪn. ¹⁰ God abramek ma giḡnɪgab; ageb rek nep giḡnɪgab. Niḡbi ned God nop wɔg giḡl, mɪdmagɪl lɪl, bin bi ne kiḡrop di tep giḡl gi niḡbek ak abe, mɪni ak rek nep di tep giḡl gi niḡbɪm ak abe, ne sakɔl ma giḡnɪgab. ¹¹ Pen ciḡnop tep giḡnɪgab ak, niḡbi magɪlsek ar niḡbak nep per nep giḡlɪg gi mɪd damɪl mɪd damɪl, amɪl God eip per nep mɪd tep giḡn, ag gos niḡpɪm rek, giḡnɪgab.

¹² Niḡbep yiḡriḡk marɪk giḡnɪmɪn rek liḡp ak, niḡ tep giḡnɪmɪḡ. Kraiḡ mɪnɪm tep ne ak niḡ di kiḡlɪs giḡl, mɪker apek kiḡlɪs giḡl gos sek mɪdebal bin bi okok, God tap tep niḡnɪgain agak ak diḡnɪgal. Niḡbi niḡbak rek nep giḡlɪg gi mɪdem, niḡbep tap tep niḡbak niḡnɪgab.

¹³ God based aciḡk Ebraham nop mɪnɪm niḡnɪd ak agniḡ, bi kiḡ God rek alap sek ma mɪdek niḡnɪl, bin bi ognap yiḡb kiḡrop ma agak; yiḡb ne ke aḡɪl agak, ¹⁴ “Yad mɪdebin rek, nep mɪnɪm niḡnɪd yiḡb agebin, nep kod mɪden niḡnɪlɪg gi, bin bi nak koḡai yiḡb mɪdenɪgal,” agak. ¹⁵ Ebraham mɪnɪm ne niḡbak niḡnɪl, kapkap kod mɪdek mɪdek, God tap tep agak ak dak.

¹⁶ Ciḡn bin bi, mɪnɪm kiḡlɪs niḡnɪd yiḡb agniḡ, bi pobɪn alap yiḡb ne aḡɪl, niḡnɪd yiḡb agobɪn, apɪn. Niḡ gon, bin bi okok niḡnɪl ak rek nep, mɪnɪm niḡbak niḡnɪd yiḡb agebal, apal. ¹⁷ Niḡbak rek, God yiḡb ne ke aḡɪl, “Yad mɪdebin rek, nep mɪnɪm niḡnɪd yiḡb agebin,” agak ak, bin bi okok kiḡsen niḡpai tiḡk donɪgal okok, yad gos kiḡsen niḡnɪl ar ke ma

g̃iñigain ak ñiᅇ tep g̃iñimel, ag̃il, m̃iñim ñibak rek agak. ¹⁸ Ñib ak, c̃in bin b̃i tap si tap t̃imel g̃il, p̃ir̃ik g̃il God nop p̃is ken op̃in bin b̃i okok, ñiᅇid nep tap tep k̃irop ñ̃iñigain agak ak d̃iñig geb̃in, ag̃il, gos sek m̃idon. God ỹib ne ke ag̃il, yad m̃idebin rek, agak; nep m̃iñim ñiᅇid ỹib agebin, agak. M̃iñim omal agak ak, God m̃iñim esek agñim̃iᅇ rek ma lip. Ke ma g̃iñigab. ¹⁹ God Kar̃ip Mag̃il Ñ̃il̃ik M̃igan S̃iᅇ Ke Ỹib ak wal̃ij bad kar̃ik ỹip̃il yokek, nop ud̃in ma ñip̃in ak pen m̃iñim ñiᅇid ỹib ak agek, gos nok̃im ñibak nep ñiᅇil, gos sek nop kod m̃idob̃in. M̃iñim ñiᅇid ỹib ñibak, God kar̃ip mag̃il ñ̃il̃ik m̃igan ne ak am̃ib ak me, kab k̃il̃is rek m̃ideb; k̃ikaun k̃ikaun ma g̃iñigab. ²⁰ Melkisedek ne b̃i God nop tap sobok gep b̃i m̃idol̃ig̃ip rek ak, Jisas ne God Nop Tap Sobok Gep B̃i K̃ib Ỹib c̃in ak l̃il, God Kar̃ip Mag̃il Ñ̃il̃ik M̃igan S̃iᅇ Ke Ỹib ak ned am̃il, c̃inop nen ag̃il Nap nop sobok g̃il̃ig g̃i m̃ideb. Ne God Nop Tap Sobok Gep B̃i K̃ib Ỹib per per nep m̃ideñigab.

7

Kiᅇ alap b̃i God nop tap sobok gep b̃i m̃idol̃ig̃ip

¹ Melkisedek ñibak ne kiᅇ m̃id̃il, bin b̃i kar̃ip l̃im Salem kod m̃id̃l̃ig̃ g̃i, b̃i God k̃il̃is sek ỹib ak nop tap sobok gep b̃i ak, ak rek nep m̃idol̃ig̃ip. Pen kiᅇ ognap ap̃il, based ac̃ik Ebraham nop g̃i t̃imel gelak, k̃irop yok g̃i yok̃il, tap tep tep k̃iri okok dad apek ñiᅇl̃ig̃ g̃i, Melkisedek ap̃il nop kañib nab s̃iᅇak ñiᅇil, God nop sobok g̃il, Ebraham nop kod m̃ideñim̃in agak. ² Melkisedek ñib agak ñiᅇil Ebraham tap p̃il̃i g̃i dowak okok,

magiſsek nonim li Melkisedek nop won nokim alap ñil, ne ke won akniſ ajip alaſ dak. Pen Melkisedek yib ne ak jii omal mideb. Yib ne Melkisedek ak tig adik giſ, “Kin Tep Yib Nep Giſ” apal. Pen ne kariſ lim Salem kin midoliſgiſ ak, yib niſbak tig adik giſ, “Kin Kapkap Sain Tik Midep Magiſ Niſ” apal.

³ Melkisedek ne bi God nop tap sobok gep bi ak pen nonim jii ar ak niſ giſ mideb, nap niſsed jii ar ak niſ giſ mideb, agiſ agel ma niſpin. Pen nop ñu kil tikiſlak ñin ak, nonim tik dowak ñin ak, agiſ agel ma niſpin; kimaſ ñin ak, agiſ ak rek nep agel ma niſpin. Ne per nep bi God nop tap sobok gep bi mideb rek, ne God Niſ ne rek mideb.

⁴ God based acik Ebrahim nop niſjek tep gek, bi kib mideniſgan, agak minim ak niſſil niſpin, ne bi kib midek. Pen Ebrahim Melkisedek nop bi kib yib midek ak niſſil, tap piſli gi dapek okok, nonim li nop won nokim alap ñil, ne ke won akniſ ajip alaſ dak.

⁵ Ak ned yib niſ gak. Kiſen Moſis nop tik dapelak kib giſ, God Minim ak dai alap ñu kil tikiſ agak, “Ebrahim tikek tik damil, bin bi Lipai wagiſn midebal okok God nop tap sobok gep wog gi midel niſſig gi, niſbi Iſrel bin bi okok magiſsek, mani tap tari tari diſniſgabiſm okok, kiſrop nonim li won nokim nokim dap ñil, niſbi ke akniſ ajip alaſ ak diſniſmib,” agak. Niſ ak, cin Moſis lo ar ak niſſil niſpin, kiſri magiſsek Ebrahim wagiſn ne mideliſgiſpal ak, pen namam Lipai wagiſn mideliſgiſpal okok kiſrop per won nokim alap nonim li ñoliſgiſpal.

⁶ Pen God based Ebrahim nop agak, “Bin bî nak okok kîrop di tep gîningain,” agak. God minim agak ñin ak, Ebrahim ne bî ognap kîrop tap ma ñoligip; pen Melkisedek apil Ebrahim nop niñil, God nop sobok gîl, Ebrahim nop kod midenimin agek, Ebrahim tap dowak okok won nokim alap nonim lil Melkisedek nop ñak. Pen Melkisedek Lipai wagin bî alap ma midoligip. ⁷ Cî nîpin, bî alap apil bî alap God nop sobok gîl, bî nîbaul nop kod midenimin agenigab ak, bî God nop sobok ginigab ak bî kib, bî alap bî sikol. Nîb ak, cî nîpin Melkisedek bî kib, based Ebrahim bî sikol. ⁸ Bî Lipai wagin Isrel bin bî won nokim nonim li ñoligipal ak dil, mid damil mîlep lil kîmlak. Pen Melkisedek ne Ebrahim won nokim alap nonim li ñak dak ak, God Minim ak ñu kil tikil, Melkisedek kimil wög ne kirig gak, agil, ma aglak.

⁹⁻¹⁰ Ebrahim Melkisedek nop tap nonim li ñak nîbak, ñi pai ma tik dowak ñin ak ñak. Kisen me, Aisak nop tîkek, Aisak pen Jekop nop tîkek, Jekop Lipai nop tîkek, tik amil apil gel, Lipai bî nîb okok God nop tap sobok gep bî wög gel niñlig gi, Isrel bin bî okok mani tap kîri okok kîrop nonim li ñoligipal. Pen Ebrahim Melkisedek nop tap nonim li ñak ak, kîrop ma tik dolak won ak ñak ak me, Ebrahim abe, nised ne Lipai wagin abe, Melkisedek nop nonim li ñeb rek nep midelak ak nîpin.

Bî God nop tap sobok gep kisen nîb ak, bî ned nîb okok kau kîrop ak dak

¹¹ Mosís God M̄n̄m̄ ñu k̄l̄ t̄k̄l̄, n̄b̄ n̄b̄ ḡn̄m̄b̄ agak n̄ñ̄l̄, Juda bin b̄ kaj meme kaj sipsip tap okok dam̄l̄, Lipai waḡn̄ God nop tap sobok gep b̄ okok k̄rop ñel, k̄ri pak daḡl̄ God nop sobok ḡ ñ̄l̄ḡipal. K̄ri n̄ḡ ḡl̄ God bin b̄ ne m̄deblap, God B̄ k̄sen n̄b̄ Melkisedek rek ke alap ma ag yokpkop; Lipai b̄ okok, God nop tap sobok ḡ ñ̄l̄ḡ ḡ nep m̄deblap. Pen God B̄ k̄sen n̄b̄ Melkisedek rek alap ag yokak. ¹² B̄ God nop tap sobok gep k̄sen n̄b̄ n̄bak ap̄l̄, b̄ God nop tap sobok gep ned n̄b̄ okok kau k̄rop den̄gab ak, lo k̄sen n̄b̄ ak rek nep ap̄l̄, lo ned n̄b̄ ak kau ak d̄n̄m̄ñ̄.

¹³ Pen God M̄n̄m̄ dai agesin aul, b̄ God nop tap sobok gep k̄sen n̄b̄ ak, B̄ K̄b̄ c̄n̄ ak nep. Lipai bin b̄ waḡn̄ ak t̄k̄ dam̄l̄ nop ma t̄k̄ dolak; B̄ K̄b̄ c̄n̄ waḡn̄ ne ak, b̄ nok̄m̄ alap God nop tap sobok gep w̄ög ak ma gak. ¹⁴ Juda bin b̄ waḡn̄ ak nep t̄k̄ dam̄l̄ B̄ K̄b̄ c̄n̄ nop t̄k̄ dolak. Pen Mosís b̄ Juda waḡn̄ ognap God nop tap sobok gep w̄ög ḡn̄mel, aḡl̄, m̄n̄m̄ ognap ma agak. ¹⁵ Pen B̄ God nop tap sobok gep k̄sen n̄b̄ n̄bak, Melkisedek b̄ God nop tap sobok gep m̄dol̄ḡip rek m̄deb ak me, tap agebin n̄b̄aul m̄sen̄ ȳb̄ m̄deb. ¹⁶ B̄ j̄j titi m̄deb lo alap agek, B̄ K̄b̄ c̄n̄ God nop tap sobok gep b̄ ma m̄deb. Pen ne B̄ k̄l̄s̄ ke sek m̄deb, tap alap nop ñag pak l̄n̄m̄ñ̄ rek ma lip ak me, God nop tap sobok gep b̄ m̄deb. ¹⁷ Tari ḡn̄ḡ: God M̄n̄m̄ dai alap ñu k̄l̄ t̄k̄l̄, God m̄n̄m̄ ognap Krai nop agak ak ñu k̄l̄ t̄k̄l̄ aglak,
 “B̄ ȳp̄ sobok gep Melkisedek rek
 per nep m̄den̄gaban,” agak.

18 Lo God Mosıs nop agek Mosıs bin bi kirop ag ñak lo nıbak, tari gınıg gek ak gınımın rek ma lak; mınım yokop rek lak ak me, God ne di ke okok lak. 19 Lo God Mosıs nop agek Mosıs bin bi okok kirop ag ñak lo ak, tap tımel okok alap di gek, tep rek ma lak. Pen God ne tap tep cınop ñıb; tap ned nıb ak mer. Nıb ak, gos sek mıdobın. Tap tep kisen nıb ak nın dıl, God ne mıdeb sıñak ulep onıgabın.

20 Bi God nop tap sobok gep ned nıb okok wög kiri ned dılak ñın ak, God mınım kılıs ognap ma agak. Pen Bi Kıb cın God nop tap sobok gep bi lak ñın ak, God mınım kılıs ke agıl agak. 21 Bi Kıb cın God nop tap sobok gep bi lınıg, God mınım kılıs ke agıl agak,

“Yad Bi Kıb, yad mınım nınıd yıb agebin;
kisen mınım alap ke ma agnıgain.

Nak per nep yıp tap sobok gep bi mıdenıgan,”
agak.

22 God mınım kılıs agıl mınım nınıd yıb agak ak me, cın nıpın Jisas kımak ak me, God mınım kisen nıb tep yıb ak di ke okok ma lınıgab.

23 Bi God nop tap sobok gep ned nıb okok, konai nep rek wög nıbak dılak. Alap kımek, bi God nop tap sobok gep kisen nıb alap agel, wög nıbak gi mıdolıgıp; ak kımek kisen nıb ak mıdolıgıp; ak kımek kisen nıb ak mıdolıgıp. Nıbak me, alap per ma mıdolıgıp. 24 Pen Jisas nıbak rek ma gıp; ne per komın mıdeb ak rek, wög nıbak ma kırıg gınıgab. God nop tap sobok gep bi per nep mıdenıgab. 25 Jisas per nep komın mıdek, mıñi komın mıdeb, kisen per nep komın mıdenıgab

ak me, bin bi God bin bi ne midniḡ, Jisas kirop nen aḡil kiḡmak miḡniḡm tep ak niḡ deniḡal ak, ne per nep kirop tiḡ asiḡ yokniḡmiḡ rek liḡ.

²⁶ Jisas ne Bi siḡ yib; ne tap si tap timel siḡkol siḡkol ognap ma ḡiḡ; ne asiḡ ma miḡdeb. Jisas kariḡ liḡm ar waḡiḡn aul bin bi tap si tap timel ḡiḡpal okok eip miḡdek ak pen God nop di ke dam kariḡ liḡm tep seb kab ar i oklaḡ siḡḡak lak. God Nop Tap Sobok Gep Bi Kiḡ Yib ciḡn me ak. Ciḡnop ḡi niḡ tep ḡiḡniḡmiḡ rek liḡ. ²⁷ Bi God nop tap sobok gep bi kiḡ yib yokop okok, niḡn nokim nokim per nep tap si tap timel kiri ke ḡiḡpal rek, tap pak God nop sobok ḡi niḡl, kiḡsen bin bi ke niḡ okok tap si tap timel ḡiḡpal rek, tap pak sobok ḡi niḡbal. Pen Jisas ciḡnop bin bi okok maḡiḡsek, tap si tap timel ḡiḡpiḡn ak niḡiḡl, miḡnek nokim yib mab bak alaḡ nop ke God nop sobok ḡi niḡak. Me tep!

²⁸ Lo God Mosiḡs nop agek Mosiḡs bin bi okok kirop aḡ niḡak lo ak ageb rek ḡiḡl, bi tap si tap timel ḡiḡpal okok kirop aḡ lel, kiri bi God nop tap sobok gep bi kiḡ yib miḡdebal. Pen kiḡsen ak, God miḡniḡm ke kiḡliḡs aḡiḡl miḡniḡm niḡiḡd yib aḡak ak, God Niḡ ne ke aḡ lak. God tap tari tari Niḡ ne ḡiḡniḡḡ geb, aḡiḡl gos niḡḡak ak, Niḡ ne tap maḡiḡsek ḡiḡniḡmiḡ rek liḡ.

8

Jisas ne God Nop Tap Sobok Gep Bi Kiḡ Yib ciḡn

¹ Pen miḡniḡm aḡobḡn waḡiḡn ak niḡḡ ḡiḡl miḡdeb: God Nop Tap Sobok Gep Bi Kiḡ Yib ciḡn ak amiḡl God seb kab ar alaḡ siḡḡak meliḡk sek miḡdeb ak niḡnmaḡiḡl yipiḡd piḡs ken ar ne biḡsiḡ miḡdeb. ² God Nop Tap Sobok Gep Bi Kiḡ Yib ciḡn niḡbak, ne God

sobok gep karip sɨŋak wög gip. God sobok gep karip sɨŋak wög gip ak, bin bi ma gi lɨlak; God sobok gep karip niŋid ak, God Bi Kib ne ke gi lak.

³ Bi God nop tap sobok gep bi kib yib lim ar wagin aul okok magɨlsek, bin bi tap si tap timel gipal okok kaj meme aka kaj sipsip tap okok dap tap sobok gep bi kib yib okok kɨrop nel, kɨri pen ognap pak God nop tep agɨl sobok gi nibal; ognap pen pak tap si tap timel gɨl gac sek midabal ak God niŋil kɨrig ginimɨŋ, agɨl, bid ar ak pak dagɨl God nop sobok gi nibal. Nib aknib rek nep, God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin tap ognap God nop ninig gak. ⁴ Jisas karip lim seb kab ar alañ midab ak me, ne God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib midab. Pen ne karip lim ar wagin aul midobkop, God nop tap sobok gep bi alap ma midobkop. Tari ginig: God agak rek, bi Lipai wagin tik dopal okok nep, God nop tap sobok gep wög gɨlig gi, Mosɨs lo minim nu kil tikak rek niŋil, tap pak God nop sobok gi nibal. ⁵ Pen lim dai ar wagin aul God nop tap sobok gep wög gipal ak, kaunan pag niŋil gipal rek nep gipal; tap yib ak karip lim seb kab ar alañ sɨŋak midab. Ar nibak nep, Mosɨs God sobok gep sel karip ak ginig gak ak, God nop agak, “Nak dim yirik okok midil yad nep yomen niŋnak rek nep, magɨlsek nib aknib rek nep ginimin,” agak.

⁶ God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin Jisas, bi God nop tap sobok gep bi kib yib ned nib okok göligipal rek ma gip; ne wög kib yib gip. God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin Jisas gek God bin bi ne dinigab minim ak, Mosɨs nu kil tikak minim ak rek ma midab. God bin bi ne dinigab minim

ak agnig, ne minim kilis agil agak, “Yad nibep minim ninid agebin, bin bi yad kirok tap tep yib ninigain,” agak.

⁷ Pen God minim ned ag lak ak tep gipkop, minim kisen nib ak ma dopkop. ⁸ Bin bi okok mid tep ma gilak rek, God kirok ag ginig, bi minim agep ne alap gos nek, God Minim nu kil tikil agak, “Yad Bi Kib nibep agebin,

kisen yad Isrel bin bi okok abe

Juda bin bi okok abe

kirop minim tep kisen nib agnigain.

⁹ Napis nased acik okok kirok ninmagil ar lil

di Ijip nib donek ak

pen minim ag ar nokim lil agnek ak ma ninjelak ak me,

yad kirok kirig ginek.

Nib ak, minim nibak rek,

kirop kauyan ma agnigain.

¹⁰ Yad Bi Kib nibep agebin,

kisen yad Isrel bin bi okok

kirop minim kisen nib agil minim ag ar nokim lil,

lo yad ak gos midmagil nab kirok adan li nen, nin tep gil gos ninlig gi midenigal.

Nib ak, yad God kiri midenigain;

kiri bin bi yad midenigal.

¹¹ Nin nibak, bin bi yad okok,

nimid nimam bin bi ognap kirok,

‘Bi Kib ne God ak nin dinimib,’ agil, ma ag ninigal.

Tari ginig: bin bi sikol abe, bin bi kib abe,

kiri magilsek yip ninigal.

¹² Tap si tap timel gipal okok,

kirop yimig niñil kirig ginigain.
 Tap si tap timel gipal okok
 gos niñlig gi midil kirop minim kib ma
 agnigain,” agak.

¹³ God ne minim tep kisen nib nibaul ag lil,
 “minim tep kisen nib” agak ak me, cin npin,
 minim ned nib ak mñi karip wor gip rek wog
 ma mideb, agak; tap wor gip ak ulep pis nep kirig
 ginig geb.

9

*God nop tap sobok gep bi ned nib okok, meme
 sipsip lakañ ak dil, God nop sobok gi ñilak*

¹ God minim tep ned agak ar ak kisen gil, God
 nop sobok ginig gelak ak, yokop sobok ginimel
 rek ma lak; kil tep gilig gi nep sobok goligipal.
 God ne agek, sel karip alap gi lil am nop sobok
 gilak. ² Sel karip nibak, karip ñilik migan omal
 gelak. Karip magil ñilik migan alap gi lil, Karip
 Ñilik Migan Siñ ak aglak. Ñilik migan nibak sip
 mlan dagilep tap alap gi lil, abañ bad alap gi lil,
 God nop sobok gi ñeb bred ak per per dam abañ
 ar nibak loligipal.

³ Pen karip magil ñilik migan alap, walij kib
 yib ak pilin gilak. Ñilik migan nibak, Karip Ñilik
 Migan Siñ Ke Yib ak aglak. ⁴ Ñilik migan nibak,
 mab abañ bad alap gi lil, kab gol di pak gol bad
 lil magilsek karik ñil, tap ki tep owip ak ar nibak
 dagiloligipal. Kes kab gol dil gilak kib alap, God
 Minim Tep Kes Magil agoligipal ak, ak rek nep
 midek. Kes migan nib eyañ, God lo minim nu
 kil tikak kab omal ak abe, Eron yir dai di tagep

marip gak ak abe, tap mana tin kab gol dıl gılak mıgan ak tım lelak mıdek ak abe lel mıdologıp.

⁵ God mıdeb aul, agıl, Kes Magıl mıdek ar ar sıñak alañ, ejol rek omal auan bad sek pıs pıs gı lılak. Tap si tap tımel gıpın gac ak, God nıñıl kırığ gan, agıl, lakañ sıkol sıkol dap sobok gı ñölogıpal nab nıbak. Tap nıb okok mınım ak, mıñi ag parsek lıl ñu kıl tıknım rek ma lıp.

⁶ Pen tap nıb okok magılsek gel mıdek nıñlig gı, bı God nop tap sobok gep okok per per, sel karıp ñılık mıgan sön ar ak amıl, God nop wög ak gölogıpal. ⁷ Pen bı God nop tap sobok gep yokop nıb okok, karıp ñılık magıl nab eyañ amımel rek ma lak. Mı nokım nokım, God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak nep, sipsip lakañ damıl nep, ñılık mıgan nıbak amologıp. Tap si tap tımel ne ke gak okok gac ak abe, bin bı nıñ tep ma gıl tap si tap tımel gılak okok gac ak abe, God nıñıl kırığ gınımıñ, agıl, lakañ ak dam ñılık mıgan nıbak amıl, God nop sobok gı ñologıp. ⁸ Gak nıbak, Kaun Sıñ ak cınop yomek nıpın, sel karıp nıbak karıp ñılık mıgan omal sek mıdologıp rek, Karıp Ñılık Mıgan Komıñ Tep Sıñ Ke Yıb nıbak amımel rek ma lak. ⁹ Pen gölogıpal nıbak, God cınop bin bı mıñi mıdobın ñın aul gos nıñımel, agıl agak. Pen tap ñölogıpal ak abe, kaj meme kaj sipsip tap okok damıl, pak God nop sobok gölogıpal ak abe, tap si tap tımel gel gac mıdmagıl nab kırı adañ mıdek ak lig gı yokek, God bin bı asıñ ma mıdeb ne mıdenımel rek ma lak. ¹⁰ Nıg gölogıpal ak, kırı yokop tap ñıñeb, ñıg ñıñeb, ñıg lig gı yokep, tap ar ar okok nep nıñıl gölogıpal. Lo mınım ned

nib nib okok niñil tap kil tep göligipal nibak, yokop God minim tep kisen nib agniñgak minim nibak kod midlig gi, kaunan rek niñil gipal rek ak göligipal.

God nop tap sobok gep bi kisen nib ak, lakañ ne ak ke dam God nop sobok gi ñak

¹¹ Pen Krai gek tap tep bir owip okok, ne ke tap tep okok God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib middeb. Pen karip ne siñak bi nab nib cin midil cinop gi ñeb karip nibak, bin bi gi lel sel karip ned nib midoligip rek ma middeb; God lim dai ar wagin aul gi lil, Krai wög geb karip ak ma gi lak. Krai wög geb karip ak karip tep aknib ke.

¹² Krai kaj meme kaj kau ñilik pakil, lakañ dam God nop sobok göligipal rek ma gak; lakañ ne ak ke yokak ak nep God nop sobok gi ñak. Pen bi God nop tap sobok gep ned nib okok per per nep lakañ sonñ giñ sobok gi ñöligipal rek ma gak; cinop di God eip jim ñinig, lakañ ne ke minek nokim yib dam Karip Ñilik Migan Siñ Ke Yib alañ amnak ak me, cin per per nep komiñ midojin rek lip.

¹³ Bin bi lo ned nib niñil tap kil tep göligipal rek ma giñ asiñ mideligipal bin bi okok apel, bi God nop tap sobok gep okok, ñin ognap kaj meme alap pak lakañ ak dil, bin bi nib okok kirop yokel pismas gi pakil komiñ loligip; ñin ognap kaj kau anlam alap pak lakañ ak dil, niñ göligipal; ñin ognap kaj kau neb ñilik alap mab dagilel pis nep yin bij tikak bad ognap dil, niñ sek ulik malik giñ dil ak rek nep bin bi nib okok kirop yokel pismas gi pakil komiñ loligip. ¹⁴ Lakañ yokop pismas gi yokel komiñ loligip nibak niñil niñin,

Krais Bî Sîŋ Ke Yîb ak Kaun per per nep mîdeb ak eip mîdîl, cînop nen agîl kîmek, lakañ yokak ak cînop gek, tap si tap tîmel gîpîn gac ak mîdmagîl nab cînop adan mîdeb ak lîg gî yokek, nag kîbîŋ ap yap pakîl kîmnîgal ar ak kîrîg gîl, God per komîŋ mîdeb ak nop nep wîg gî ñîn.

Krais lakañ ne yokak rek, cînop God eip dî jîm ñîl lak

¹⁵ Krais God mînim tep kîsen nîb dapîl bî nab nîb mîdeb ak, God bin bî yad dînîgain, agîl ag lak okok, kîrop tap tep ñînîgain agak tap okok dînîgal, agîl geb. Krais kîmak ak me, bin bî Mosîs lo mînim ñak ak tîb juîl, tap si tap tîmel gîpal okok gac nîbak lîg gî yoknîmîŋ rek lîp.

¹⁶⁻¹⁷ Bin bî ognap mînim kîlîs agîl agnîgal, “Yad kîmen, tap yad okok apin rek nonîm lînimîb,” agnîgal. Mînim nîbak yokop nep mîdek mîdek, pîs nep kîmel nep, agnîgal rek nonîm lînîgal. Kîri komîŋ mîdel nîŋlîg gî, tap kîri nonîm ma lînîgal.

¹⁸ Nîb ak rek, God mînim tep ned nîb Isrel bin bî kîrop agak ak, tap alap dap pakel lakañ yapek kîmek me, mînim nîbak kîlîs gak.

¹⁹ God Mosîs nop agek Mosîs lo mînim mij ñu kîl tîkak. God mînim nîbak agek, Mosîs nîŋîl mînim nîbak magîlsek bin bî okok magîlsek kîrop ag ñî dai juîl, kaj kau ñîlîk pak lakañ dîl, kaj meme pak lakañ dîl, ñîg ognap sek soŋ gîl, tap hisop apal lek kîd ak dîl, sîsîp kas ak dî dai alan nag lîl, ñîg lakañ nîbak tauîl, lo mînim mij nîbak abe, bin bî apîl mîdelak okok magîlsek abe yokek pîsmas gî pakek agak, ²⁰ “Lakañ yoken mij nîbaul abe nîbep abe pîsmas gî pakeb nîb aul,

God m̄n̄m̄ tep ak m̄n̄m̄ k̄l̄s̄ aḡl̄ aḡp̄ ak, n̄b̄i n̄b̄ akn̄b̄ rek nep ḡn̄m̄b̄ aḡp̄ ak, b̄r̄ n̄p̄n̄, aḡl̄, yokebin,”agak. ²¹ Pen lakañ ognap d̄l̄, God sobok gep sel kar̄p̄ ak yokek p̄s̄mas̄ ḡi pak̄l̄, tap tari God nop tap sobok ḡn̄iḡ l̄lak kar̄p̄ n̄bak m̄dek okok maḡl̄sek yokek p̄s̄mas̄ ḡi pak̄l̄ gak. ²² Lo m̄n̄m̄ Mos̄s̄ ñu k̄l̄ t̄k̄ak n̄bak ud̄n̄ l̄i n̄ñ̄l̄ n̄p̄n̄, tap tari God nop tap sobok ḡn̄iḡ l̄lak kar̄p̄ n̄bak m̄dek okok maḡl̄sek rek, ke s̄ñ̄ tep ma m̄dek; lakañ d̄i yokel p̄s̄mas̄ ḡi pakek nep, s̄ñ̄ tep m̄dol̄ḡip̄. Lo m̄n̄m̄ Mos̄s̄ ñu k̄l̄ t̄k̄ak n̄bak ud̄n̄ l̄i n̄ñ̄l̄ n̄p̄n̄, bin b̄i tap si tap t̄mel̄ gel, tap alap dap pakel lakañ yapek me, gac n̄bak l̄iḡ ḡi yokol̄ḡip̄.

Krais c̄nop nen aḡl̄ k̄m̄l̄, gac c̄nop l̄iḡ ḡi yok̄p̄

²³ Tap n̄b̄ okok, tap kar̄p̄ l̄m̄ seb kab ar alaṅ s̄ñ̄ak m̄deb okok kaunan rek n̄ñ̄l̄ ḡip̄al rek nep m̄dol̄ḡip̄. Pen tap kaunan rek m̄dol̄ḡip̄ okok, s̄ips̄ip̄ alap lakañ yapek me, gac n̄bak l̄iḡ ḡi yokak ak me, tap ȳb̄ ak kar̄p̄ l̄m̄ seb kab ar alaṅ s̄ñ̄ak m̄deb ak, tap yokop n̄bak rek mer, tap tep ke ȳb̄ sobok ḡi ñeb. ²⁴ Sel kar̄p̄ ned n̄b̄ Isrel bin b̄i ḡi l̄l̄ God nop sobok ḡi ñ̄ol̄ḡip̄al ak, tap kar̄p̄ l̄m̄ seb kab ar alaṅ s̄ñ̄ak m̄deb okok kaunan rek n̄ñ̄l̄ ḡip̄al rek nep m̄dek. Pen Krais kar̄p̄ ñ̄l̄k̄ m̄igan n̄bak rek ma amnak. Ne kar̄p̄ l̄m̄ seb kab ar alaṅ s̄ñ̄ak am̄l̄, m̄ñ̄i c̄nop b̄i nab n̄b̄ rek m̄d̄l̄ God m̄deb s̄ñ̄ak eip̄ m̄deb. ²⁵ Isrel God nop tap sobok gep b̄i k̄b̄ ȳb̄ okok, m̄i nok̄m̄ nok̄m̄, lakañ k̄r̄i ke mer, s̄ips̄ip̄ tap okok pak̄l̄ lakañ d̄l̄, God nop sobok ḡi ñ̄n̄iḡ, Kar̄p̄ Ñ̄l̄k̄

Migan Sij Ke Yib ñilik migan ak ameligipal. Pen Krai ar nibak rek, ñin konjai nep nop ke sobok gi ñinig karip lim seb kab ar alan sijak ma amnak. ²⁶ Kiri göligipal rek, Krai abe aknib rek gipkop ak, God birarik ped okok lim dai aul gi lak ñin ak tikil, mid damil midobin ñin aul, Krai per per mi nokim nokim cinop nen agil, yur kib dil kimbkop. Pen miñi ñin kisen nib midobin aul, tap si tap timel gac ak, bin bi ned mideligipal okok gilak, bin bi miñi midobin okok gipin, bin bi kisen midenigal okok ginigal, tap si tap timel gac ak magilsek, Krai ne minek nokim yib bin bi magilsek nen agil karip lim wagin aul apil kimak.

²⁷ Bin bi okok magilsek minek nokim yib kimil, kisen minim kib ak ninigal rek, ²⁸ Krai ne minek nokim nep bin bi tap si tap timel gac kiri magilsek lig gi yoknig kimak. Ne bi nokim nep; kiri bin bi konjai yib. Krai kauyan onigab. Pen kauyan adik gi onigab ñin ak, bin bi tap si tap timel gipal okok kirop kauyan tap sobok gi ñinim, agil, ma onigab; ne nig bir pis nep gak. Pen bin bi nop tep gek ninlig gi kod midebal okok kirop pis nep dil tap tep ñinigain agak ak ñinig onigab.

10

Tap sobok gep ned nib ak, tap si tap timel gac ak ma lig gi yoknigab

¹ Mosis lo minim nu kil tikak rek ninil, sipsip tap okok pak sobok gipal ak, yokop kisen okok ginig geb ak kaunan pag ninil gipal rek gipal.

Gipal nɪbak, mɪ nokɪm nokɪm per gɪpal. Nɪb ak, bin bɪ God nop onɪg gebal okok, tap sobok gep lo okok kɪsen gɪl, God bin bɪ asɪŋ ma mɪdeb ne mɪdenɪmel rek ma lɪp. ² Sipsip tap okok pak God nop sobok gɪ ñel, God tap si tap tɪmel gac kɪri ak pɪs nep lɪg gɪ yokpkop ak, gos par nɪŋɪl, kauyaŋ gɪn kauyaŋ gɪn, agɪl, ma gɪplap; mɪnek nokɪm alap nep gɪl kɪrɪg gɪplap. ³⁻⁴ Kaj kau aŋlam lakañ ak abe, kaj meme lakañ ak abe, tap si tap tɪmel gɪpal gac ak lɪg gɪ yoknɪmɪŋ rek ma lɪp ak me, mɪ nokɪm nokɪm per nep tap okok pak God nop sobok gɪpal ak, kɪri bin bɪ tap si tap tɪmel gac sek mɪdebal ak saköl gɪnɪmel rek ma lɪp.

⁵ Nɪb ak, Krais lɪm dai ar wagɪn aul onɪg gɪl, ne God nop agak,

“Bin bɪ kɪri sipsip tap okok pak nep sobok gɪpal ak nep tep ma gɪp.

Bin bɪ tap nep ñeb alap dam nep ñɪbal ak nep tep ma gɪp.

Pen nak yɪp bɪ mɪb goŋ alap gɪ lɪpan.

⁶ Pen kaj kau kaj sipsip tap nɪb okok sek dagɪlel pɪs nep yɪn bɪj tɪkɪp ak abe,

bin bɪ tap si tap tɪmel gɪpal gac ak gos nɪŋɪl sipsip tap okok pak sobok gɪpal ak abe,

ak rek nep nak nɪŋek tep ma gɪp.

⁷ Pen mɪnɪm ognap sek agɪl agnek,

‘God, yad mɪdebin.

Bɪrarɪk nep mɪj ak ñu kɪl tɪkɪl aglak rek ak,

yad opin ak, gos nak nep nɪŋɪl agnɪgan rek gɪnɪgain,’ ” agak.

⁸ Krais mɪnɪm nɪb omal agak. Mɪnɪm alap ak God nop agɪl agak, “Bin bɪ kɪri sipsip tap okok pak nep sobok gɪpal ak nak nɪŋek tep ma gɪp; bin bɪ tap

nep ñeb alap dam nep ñibal ak abe nak niñek tep ma giþ; kaj kau kaj sipsip tap niþ okok sek dagilel piþ nep yiñ siþok yowiþ ak abe nak niñek tep ma giþ; bin bi tap si tap timel giþal gac ak gos niñil sipsip tap okok pak sobok giþal ak, ak rek nep nak niñek tep ma giþ,” agak. Mosiþ lo minim ñu kil tikek mideb rek nep sobok gi ñöligiþal ak pen Kraiþ niñil, “God nop tep ma giþ,” agak. ⁹ Pen Kraiþ minim alap God nop agil agak, “God, yad midebin. Yad opin ak, gos nak nep niñil agniñan rek giñigain,” agak. Niþ ak, bin bi tap pak God nop sobok gi ñöligiþal minim ned niþ ak, God ne mer agil, minim tep kiþen niþ ak gek kilis gek amnak. ¹⁰ Niþ ak, Jiaþ Kraiþ ne Nap minim ak niñil, tap si tap timel giþin gac ak lig gi yokniñ, miñek nokim yiþ miþ goñ ne ke piþ nep sobok gi ñak ak me, cin bin bi magilsek tap si tap timel gac ak lig gi ke okok yokek bin bi siñ ne midobin.

¹¹ Bi God nop tap sobok gep okok ñin nokim nokim wög kiri giþal. Ñin nokim nokim kiri per per tap okok pak God nop sobok giþal. Pen niñ gel, bin bi tap si tap timel giþal gac ak lig gi yokniñin rek ma lip.

¹² Pen Kraiþ bin bi tap si tap timel gac ak lig gi yokniñ, agil, ne ke miñek nokim alap nep sobok gi ñil, wög niþak gi diþin, agil, am God ñinmagil yiþid piþ ke ar ne siñak biþigak. ¹³ Kraiþ God ñinmagil yiþid ar piþ kiþ biþig miþek niñlig gi, God ne Kraiþ nop kaul maual midebal okok tob arak ne mok okok liñgab.

¹⁴ Kraiþ ne miñek nokim alap nep kiþak ak me, bin bi tap si tap timel gac kiri lig gi yokip okok,

kiri bin bi siŋ ne bir mīdebal. Pen kiri bin bi siŋ ne per nep mīdeniḡal. ¹⁵ Kaun Siŋ ak rek nep cīnop mīnīm nībak rek ag ñīb. Ne mīnīm agep bi ne alap nop gos ñek, God Mīnīm ak dai alap ñu kīl tīkīl agak,

¹⁶ “Yad Bi Kīb agebin,

kisen yad mīnīm kisen nīb kīrop aḡīl mīnīm ag ar nokīm līl,

lo yad ak gos mīdmagīl nab kīrop adaŋ lī ñen, nīŋ tep ḡīl gos nīŋlīḡ ḡī mīdeniḡal,” agak.

¹⁷ Pen mīnīm alap agak,

“Tap si tap tīmel ḡīpal ak nīŋīl kīrīḡ ḡīl,

kisen gos nīŋlīḡ ḡī ma mīdeniḡain,” agak.

¹⁸ Nīb ak cīn nīpīn, God ne bin bi magīlsek tap si tap tīmel ḡīpal gac ak nīŋīl bīr kīrīḡ ḡīp rek, God nop tap sobok gep bi okok wōḡ alap ma mīdeb yīb.

God mīdeb maŋ siŋak amnīn

¹⁹⁻²⁰ Ai mam sīkop. Jisas mīb ḡoŋ ne ke lakañ ne ke nep sobok ḡī ñīl yur dīl kīmak ak me, walīj kīb Karīp Ñīlīk Mīgan Siŋ Ke Yīb pīlīŋ ḡīlak ak pīḡ ḡī rīk gek, kījoŋ kisen nīb kījoŋ komīŋ ameb alap cīnop pīs nep yīkak.

²¹ Kraīs ne cīn God waḡīn ne mīdobīn okok, bi karīp nap nīb rek mīdīl, God Nop Tap Sobok Gep Bi Kīb Yīb cīn ak mīdeb. ²² Nīb ak me, Kraīs tap si tap tīmel ḡīpīn gac ak bīr līḡ ḡī yokek, gos magīl cīn mīd tep ḡīp nīŋīl, cīn ñīḡ pak tep ḡīl, siŋ nep mīdīl, God mīnīm tep ak nīŋ dī kīlīs ḡīl, gos nokīm nep nīŋīl, God mīdeb maŋ siŋak amnīn.

²³ God per nep aḡīp rek nep ḡīniḡab ak me, God cīnop dam karīp līm seb kab ar alaŋ siŋak dad

amnigab agip minim niniid nibak niη di kilis gil gos sek kod midon. God kisen nig ginigab minim ak bin bi okok ag nibin rek, cin ke gos nokim nibak nep niη di kilis gilig gi midon. ²⁴ Pen ai mam sikop ognap kirop midmagil lil gi tep gon, kiri pen bin bi ognap kirop midmagil lil gi tep gel, ai mam okok pen pen di tep gil, gi nil, pen pen midmagil lil, gi tep gin. Gos ak nep niηlig gi midon. ²⁵ Bin bi ognap God Minim niηin, agil, apil mogim gipal ak pen kisen kirig gipal rek, ma gin. Bi Kib adik gi apil minim kib agnigab nin ak ulep mideb, agil, ap mogim gil, minim tep nipin ak, pen pen ag nilig gi, jim nil midon.

Krais nop kirig genigabin ak, pis nep ap yap pakjin rek lip

²⁶ Krais minim tep minim yipil ak agel niη tep gil, pen adik gil tap si tap timel ar ak kauyan gilig gi midonigabin ak, tap alap God nop sobok gi non gac cinop ak lig gi yoknimniη rek ma lip. ²⁷ Ar nibak, kanib cin alap ma midenigab. God nop pirikil, minim kib ak abe, mab milan kib God kausal maual ne okok kirop yin sibok yonigab ak abe kod midenigabin. ²⁸ Mosi lo minim nu kil tikak ak, bin bi niηel, tap yokop rek lek, tib juelak ak, bin bi omal aka omal nokim udin niηel, minim kib agoligipal nin ak, kirop yimig niηnimniη rek ma lek, bi minim tig bilokep okok minim nibak niη tep gil agel pis nep nag pak loligipal. ²⁹ Nib ak, bin bi God Ni ne ak nep aleb aleb nenigal ak, God bin bi minim kib agnigab nin ak kirop minim kib agil, kirop pen yur timel ninigab. God Ni ne nop aleb aleb nenigal nibak,

Krais lakañ ne ke cınop God eip dı jım ñıl lınım agıl yokak ak, kırop tap yokop rek lek, nıg gınıgal. Pen God Kaun kırop yımıg nıñıp ak, nop ak rek nep aleb aleb ñınıgal. ³⁰ Cın nıpın God Bı Kıb ne agak, “Bin bı tap si tap tımel gıpıl okok, yad nokım kırop pen gı tımel gınıgain,” agak. Pen mınım alap agak, “Bı Kıb ne ke bin bı ne okok kırop mınım kıb agnıgab,” agak. ³¹ Pen God Bı Kıb per per mıdeb ak, bin bı okok kırop mınım kıb agnıgab ak nıñel jel gek pırıkıngal.

God Mınım ageb rek nep gon amnan

³² Pen ned gölıgıpım ak saköl ma gınımıb. Krais melık tep nıbep pak ñek mınım tep ne ak nıñ dem, bin bı ognap nıbep mıker kıb ñılak ak pen nop ma kırıg gıpek. ³³ Ñın ognap nıbep mınım tımel agıl, gı tımel gölıgıpıl ak pen gos nıbak ma nıñıl, Krais bin bı mıgan ognap kırop gı tımel gelak nıb okok ken amelıgıpım. ³⁴ Bin bı Krais mınım tep ak nıñ del, mıñ lılak bin bı okok, kırop yımıg nıñölıgıpım. Bı kıb karıp lım nıbi kod mıdebal okok apıl tap nıbep magılsek dı okok nıb okok nıb pılı gı dad amel, nıbi pen gos par ma nıñıl, tep gek nıñlıg gı, tap pılı gı ma dad ameb, tap tep yıb per per nep mıdenıgab tap nıbak nep gos nıñlıg gı nep mıdelıgıpım. ³⁵ Nıb ak, nıbi sısain ma gınımıb; kılıs gıl gos sek mıdenıgabım ak, God nıbep pen tap tep yıb ñınıgab. ³⁶ Krais mınım tep nıñ dıpım ak ma kırıg gınımıb. God Mınım ageb rek nep gem amek me, God Mınım ageb rek nep nıbep tap tep nıbak ñınıgab. ³⁷ God Mınım ak nıñıl nıpın, mınım alap ñu kıl tıkil aglak,

“Won ulep nep alap mɨdeb
 Bɨ onɨg geb ak onɨgab.

38 Pen bin bɨ komɨŋ tep yad okok,
 yɨp nɨŋ dɨl komɨŋ mɨdenɨgal.

Pen bin bɨ ognap yɨp kɨrɨg genɨgal ak,
 yɨp tep ma gɨnɨgab,” aglak.

39 Pen cɨn bin bɨ God nop kɨrɨg gɨl ap yap
 paknɨgal ognap ma mɨdobɨn; bin bɨ nop nɨŋ dɨl,
 per per nep komɨŋ mɨdenɨgal okok mɨdobɨn.

11

Nɨŋ dep won ak

¹ Bin bɨ God Mɨnɨm ageb ak mɨnɨm nɨŋɨd ageb,
 agɨl, God nop nɨŋ dɨpal okok, God Mɨnɨm kɨsen
 nɨbep gɨ tep gɨnɨgain ageb ak, nɨbi gos omal mer,
 God Mɨnɨm ageb rek nep nɨŋ dɨ kɨlɨs gɨpal. Bin bɨ
 God Mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨŋɨd nep ageb,
 agɨl, God nop nɨŋ dɨpal bin bɨ okok, God Mɨnɨm
 tap nɨb okok nɨg gɨl nɨg gɨl mɨdeb ageb ak, kɨri
 tap nɨb okok udɨn ma nɨpal ak pen kɨri gos omal
 mer, God Mɨnɨm ageb rek nep nɨŋ dɨ kɨlɨs gɨpal.

² Bin bɨ ognap bɨrarɨk nep okok, mɨŋni nep ŋu kɨl
 tɨkebin rek gɨlak rek, God nop tep gak.

³ Cɨn God nop nɨŋ dɨl, God Mɨnɨm ageb ak
 mɨnɨm nɨŋɨd ageb apɨn ak me, tap seb kab ar alaŋ
 abe, tap lɨm dai ar wagɨn aul abe, God tap alap dɨl
 ma gɨ lak, God mɨnɨm ak nep agek mɨseŋ lak ak,
 nɨpɨn.

Ebol, Inok, Noa God nop nɨŋ dɨlak

⁴ Bɨrarɨk nep bɨ nak Ebol God nop nɨŋ dɨl, God
 mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨŋɨd nep ageb agak
 ak me, tap dapɨl God nop pak sobok gɨ ŋek, God

nɨnek tep gak. Pen nɨmam Ken tap dapɨl sobok gɨ ñak ak, God nɨnek tep ma gak.

Ebol ne God nop nɨɨ dɨl, God mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb agak ak me, God nop pen, bɨ komɨɨ tep yad, agɨl, tap sobok gɨ ñak ak nɨɨɨl, yɨp tep gɨp agak. Ebol kɨmɨl amek, mɨñi eip ma mɨdobɨn ak pen, ne God nop nɨɨ dek kesɨm nɨbak, cɨnop bin bɨ ognap gos ñɨlɨg gɨ nep mɨdeb.

⁵ Pen Inok ne ak rek nep God nop nɨɨ dɨl, God mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb, agɨl, God nop nɨɨ dɨ mɨd damɨl ma kɨmak. Ne God nop nɨɨ dɨl, God mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb agak ak me, God nop pen, bɨ komɨɨ tep yad, agɨl, komɨɨ nep dad amnak. Bin bɨ nop pɨyo pɨyo nɨɨ mer nɨɨlak; God ne ke nop dad karɨp lɨm seb kab ar alaɨ sɨɨak ugai dad amnak. ⁶ Bin bɨ God nop nɨɨ dɨl, God Mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb agnɨgal okok nep, God nɨnek tep gɨnɨgab. Tari gɨnɨg: ne komɨɨ mɨdeb rek, nop sobok gon, cɨnop mɨnɨm ageb rek gɨnɨgab apal bin bɨ okok nep dɨ tep gɨnɨgab.

⁷ Pen Noa ne ak rek nep God nop nɨɨ dɨl, God mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb, agɨl, God agɨp rek nep gɨnɨgab, agɨl, agak rek nep gak. God Noa nop mɨñab kɨb paknɨgab agek, Noa udɨn ma nɨɨak ak pen God nop nɨɨ dak rek, mɨnɨm nɨɨɨd agɨp, agɨl, ñɨg magöb kɨb ak gɨ lak. Ñɨg magöb kɨb nɨbak gɨ lɨl, bin ne ñɨ pai ne okok magɨlsek eip ñɨlɨk mɨgan nɨbak amel, mɨñab kɨb yɨb ak pakak pen komɨɨ mɨdelak. Pen God mɨñab kɨb paknɨgab agek, udɨn ma nɨɨak ñɨn ak, God mɨnɨm tari ageb ak mɨnɨm nɨɨɨd nep ageb, agɨl,

gek amek ñig magöb gi lak ak me, God nop bi komiñ tep yadagak. Ne komiñ amek niñlig gi, bin bi minim nop tib julak okok bin bi tap si tap timel nep gilig gi midelak ak miseñ mideb.

⁸ Based acik Ebrahim ak rek nep God nop niñ dil, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, agak rek nep gak. Nap kariñ lim ak midek niñlig gi God agak, “Ñi pai nak tik donigan tik dapel amnigab okok, nibep kariñ lim kib alap pis nep agnigain ak me, amil nib okok midenimn,” agak. God nib agek, Ebrahim God agak kariñ lim nibak mideb okok, agil, ma niñak; God yip kod midenigab, agil, abramek amnak. ⁹ Pen God kariñ lim nop ag lak am midek kariñ lim nibak kariñ lim ne mer, bin bi ognap kariñ lim kiri. Ne bi par okok nib rek midek. Ne nig gil midil, sel kariñ nep gil kin ajil, ñi ne Aisak nop tik dowak. Tik dapek kib gil, nap gak rek nep sel kariñ nep kin ajek. Aisak ñi ne Jekop nop tik dapek kib gil, ak rek nep sel kariñ nep kin ajek. Pen God kariñ lim nop ag lil Ebrahim nop agak ak, ñi ne Aisak Jekop kirok ak rek nep ag lak. ¹⁰ Pen Ebrahim, God kariñ lim kilis tep per midenigab, agil, gi lak ak, am midenigain, agil, gos niñlig gi midek.

¹¹ Ebrahim bi milep lil, bine Sara bin waske milep yib lil, miderek. Pen Ebrahim God nop niñ dil, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, agip rek nep cirop ginigab, agil, ñi Aisak nop tik dorek. ¹² Ebrahim bi bir kimeb rek midek ak pen ñi ne nibak tikek, tik dam dapil gel, cin bin bi konjai yib nep, gap seb kab alan siñak

konjai yib nep mideb rek, kab kilip airan ñig gol sijnak konjai yib nep mideb rek, wök pag ma nipal rek ak, midobin.

¹³ Bi birarik nep agebin nib okok, God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, agip rek nep cinop ginigab, agil, kimplak. God kirop tari tari agek, agip rek nep cinop ginigab, agil, nop niñ dñ midelak ak pen God agak nibak gek niñil ma kimplak. God kirop tari tari agak ak, uñin ma niñil, par okok nib rek gos kiri nep niñil, kisen God tap tep cinop ñinigab agak ak cinop ñinigab, agil, tep gek niñlig gi mid damil kimplak. Lim dai ar wagin aul midil agöligipal, “Cin bin bi ke okok nib yokop apil lim dai ar wagin aul midobin,” agöligipal. ¹⁴ Bin bi minim nibak rek apal okok, karip lim cin yipid gil alap mideb ak, ag gos ak niñil, nib apal. ¹⁵ Karip lim kiri kirig gil olak ak gos amek, adik gi amblap pen adik gi ma amnilak. ¹⁶ Pen gos kib kiri amnak God karip lim tep seb kab ar alañ sijnak. God ne pen kirop karip lim alap gi li tep gip ak me, cin nipin God kirop bin bi yad agek nabij ma gip.

¹⁷⁻¹⁹ Pen God, Ebrahim agnigain rek ginigab aka, agil, nop agak, “Ñi nak Aisak, ‘Tikek tikel tik dam dapil gel konjai midenigal,’ agnek ñi ak nep, nop dam ñag pak lil, yip sobok gi ñinimin,” agak. Agek, Ebrahim God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, yip agip rek nep ginigab, agil agak, “Ñi yad nibak tikek tikel tik dam dapil gel konjai midenigal agak minim ak, God ne ma kirig ginigab; ñi yad nokim yib ak

ñag pak len, ne gek kauyan wariknigab,” agil, ñi ne Aisak nop dam bid ar ak nag ñon gi lil, tu dil pinil linig gek, God agak, nig ma ginimn agak. Nib ak, ñi ne Aisak nop bir pis nep kimak rek lak ak pen nop komin dil dad adik gi amnak.

²⁰ Aisak pen kib gil ñi omal tik dowak. Ñi alap yib ne ak Jekop; ñi alap yib ne ak Iso. Pen nap Aisak ak rek nep God nop nin dil, God minim tari ageb ak minim ninid nep ageb, agil, bi milep yib lil, God agip rek nep ginigab, agil, ñi ne omal kirop tap tep kisen ginigab minim ak ognap ned ag ñak. Kimek, kisen agak rek nep gak.

²¹ Pen ñi ne Jekop ak rek nep God nop nin dil, God minim tari ageb ak minim ninid nep ageb, agil, agip rek nep ginigab, agil, bi milep yib lil man kmnig gek ñin ak, yir dai di tagep ne ak dil, God yib nop agek ar amek ninlig gi, ñi ne Josep ñi tikak omal ak kirop agil, God kirop mal di tep gil kod mid tep ginimn, agak.

²² Pen ñi ne Josep ak rek nep God nop nin dil, God minim tari ageb ak minim ninid nep ageb, agil, agip rek nep ginigab, agil, bi milep yib lil man kmnig gek ñin ak, Isrel bin bi ne okok kirop agak, “Kisen karip lim Ijip aul kirig gil, adik gi karip lim Kenan amnigabim. Ñin nibak, tinil yip okok sek damil nib nib ginimib,” agak. Agil kimek, kisen kiri agak rek nep gilak.

Mosis nop tik dapil we girek

²³ Mosis nonim nap ber mal ak rek nep God nop nin dil, God minim tari ageb ak minim ninid nep ageb, agil, agip rek nep ginigab, agil, ñi Mosis nop tik dapil, kil tep midek ak ninil, takin omal

nokim we gi ñer midek. Ijip Kinj Pero nop ma pirikrek. ²⁴ Mosi kib gil, ne ak rek nep God nop ninj dil, God minim tari ageb ak minim ninjid nep ageb, agil, agip rek nep ginigab, agil agak, “Yip Pero pai ne ñi ne ma agnimel. ²⁵⁻²⁶ Lim dai ar wagin aul tap si tap timel gilig gi miden, yip tep ma ginigab; per per midenim, agil, Mesaia nop ninj den, yip ag junigal ak tep; pen Ijip bin bi ameb owep tap tep tep kiri okok yip tep ma gip agak. Yad bin bi God pis ken midel, kirop gi timel gipal okok eip mogim gil midenim,” agak.

²⁷ Pen Mosi ne God udin ma ninjep ak nop ninj dil, misen ninjip rek lek, kinj Pero nop milik kal ninjak ak, ma pirikak. God nop ninj dil, God minim tari ageb ak minim ninjid nep ageb, agil, agip rek nep yip kod midenigab, agil, God agak rek nep gil, Isrel bin bi kirop ponj dil karip lim Ijip kirig gil owak. ²⁸ Pen Mosi ne God nop ninj dil, God minim tari ageb ak minim ninjid nep ageb, agil, agip rek nep cinop ginigab, agil agek, Isrel bin bi Pasopa sipsip ñilik okok pakil, lakañ dil kijonj wagin pis pis yokel pismas gi pakek, dai ar alanj abe yokel pismas gi pakek, ejol apil Ijip bin bi ñi ned tik dolak okok magilsek ñag pak lilig gi, Isrel bin bi karip kiri ak amil ñi ned kiri okok ñag pak ma lak.

²⁹ Isrel bin bi God nop ninj dil, God minim tari ageb ak minim ninjid nep ageb, agil, agip rek nep cinop ginigab, agel, Ijip kai kirop yik gel, kiri pen amil ñig solwara Sapai ak junig gel ninlig gi, God gek ñig nibak lilig gi pis pis amek, lim milep ar ak rek amil, pis kidadan amnilak. Pen Ijip kai kirop

yik gi dam nab nibak apelak, ñig apil kirop karik yipil yokek magilsek ñig ñibil kim saklak.

³⁰ Pen kisen Isrel bin bi God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, agip rek nep ginigab, agil, amil taun kib Jeriko kab wari kilis ak ñin aknib ar onid ak kis kis gel gel, kab wari ak pis nep yap pakak.

³¹ Bi si dep bin Rehap ak, God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, bin bi ne God minim ne kirig gilak okok eip ma kimak. Tari ginig: Isrel bi omal taun kib Jeriko amer, kirop mal ñag pak linig gelak, pen God Rehap nop agek, karip lim cin niñ linig opir, agil, di kasin gek, komiñ midil adik gi amnrek.

³² Pen bin bi God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb agelak, God ne kirop ke yib gak kesim okok titi gil agen parsek amnigab? Bi nak Gidion, Barak, Samson, Jepta, Depid, Samyuel bi okok abe, bi God minim agep okok abe gilak gilak rek agen, minim par kib amnigab. ³³ Bin bi nib okok God nop niñ dñl, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, ognap bin bi karip lim ke tigon ognap kirop yik gi yoklak. Kiri gi tep gilak rek, God ginigain agak rek nep kirop gak. Ognap kirop kain sapeb layon midelak nab sinak di yoklak ak pen God kirop kod midek ma sulak. ³⁴ Pen ognap mab kib yinek nab sinak di yoklak ak pen kirop ma yinak. Ognap tu par kid dñl kirop pinil lin aglak ak pen pirik gi komiñ amnilak. Bin bi ognap bin bi sain ak pen God kirop kod midek kal kilis yib midelak. Kiri pen pen gilig gi, amil ami bi karip lim ke nib okok kirop yik gi yoklak. ³⁵ Bin ognap

nigmił sɨkop ñi pai kɨri okok kɨmelak, God nop niŋ dɨl sobok gel, ne gek kauyaŋ warɨklak.

Bin bi ognap God nop niŋ delak rek, kɨrop yur ñɨlak. God nop kɨriɨg giplap, kɨrop wiɨsɨb yokel komiŋ amblap ak pen, cɨn kɨmon God cɨnop gek warɨkil karɨp lɨm tep ne siŋak per per mið tep giŋ, aɨil, God nop ciɨg giɨlig gi nep miðɨl nop ma kɨriɨg gel, kɨrop tapɨn gi tiŋmel giɨl yur mab ñel ñel kɨmlak. ³⁶ Ognap kɨrop ag juɨl, yiɨr di tapɨn paklak. Ognap sen ñon giɨl dam miñ yoklak. ³⁷ Ognap kab ju pak lel kɨmlak. Ognap kɨrop so dɨl nab siŋak tiɨb gi riɨk gi dai dai lɨlak. Ognap tu par kið dɨl, kɨrop piɨs nep piŋɨl lɨlak. Ognap kɨrop per nep gi tiŋmel giɨl, yiɨk gel gel koslam yiɨb miðɨl, bin bi yiɨm gep rek miðɨl, kaj meme sipsip wak dɨl waliɨ rek yiɨmił gi aɨjoliɨgiɨpal. ³⁸ Pen bin bi okok bin bi tep yiɨb; bin bi tiŋmel okok nab kɨrop siŋak ma miðeblap. Cɨn eip miðep rek ma liɨp, aɨil, kɨrop gi tiŋmel gel gel, piɨriɨk gi amɨl miñ mab kab nep miðeb nab okok miðɨl, kab miɨgan lɨm miɨgan okok kɨn tagoliɨgiɨpal.

³⁹ Bin bi agebin niɨb okok, God nop niŋ dɨl, God miɨniɨm tari ageb ak miɨniɨm niŋɨd nep ageb, aɨil, aɨip rek nep giɨniɨgab, agel, God kɨrop magɨlsek, gi tep yiɨb giɨl bin bi komiŋ tep yad miðebiɨm, agak. Pen God kɨrop tap tep ñiɨniɨgain agak ak, tap tep ak ñiɨn niɨbak ma dɨlak. ⁴⁰ Tari giɨniɨg: God cɨnop tap tep yiɨb ñiɨniɨgain, aɨil, gos niŋak rek, ñiɨn kiɨsen nokɨm niɨbak nep, kɨri bin bi okok abe, cɨnop bin bi abe cɨnop magɨlsek dɨl gek, kabsek am jiɨm ñɨl bin bi siŋ ne miðeniɨgabiɨn.

12

¹ Pen bin bi koñai nep agesin niḅ okok cɨnop piñil kis kis gɨlig gi mɨdebal rek, tap gos kiḅ niḅin okok kirig giḅ, tap si tap timel cɨnop kasek cig ginimɨñ rek lip ak kirig giḅ, kilis giḅ God kanib cɨnop ag lip ak pig gi rikid ag amil amnin.

² Jisas agak rek, cɨn God nop niñ dil, God minim tari ageb ak minim niñid nep ageb, agil, kisen God minim ageb ak magilsek misen nep niñ tep ginigabin. Jisas nop mab kros bak alañ ñag pak linig gel, yip bi timel rek ñag pak lel nabiñ dinigain, agil ma agak. Kisen karip lim seb kab ar i oklan siñak miñ miñ yib ginigain, agil, cɨnop bin bi nen agil kimil, warik am God ñinmagil yipid pis ken ar ne siñak bisigak. Niḅ ak, per per nep Jisas nop nep gos niñlig gi midon.

³ Bin bi koñai nep Jisas nop milik kal niñil gi timel giḅ gel amek, ne ma pirikak ak me gos niñnimib. Niḅi Jisas gak ar niḅak gos niñil, nig akniḅ rek nep giḅ, gos sek midil, God ageb rek nep gilig gi midenimib. ⁴ Jisas ne Seten eip pen pen gak ak, bi okok nop mab bak alañ ñag pak lel kɨmak. Niḅi pen, Seten niḅep tap si tap timel ginig lip gek, nig ma gin, agil, nop eip pen pen gipim ak, niḅep ma ñag pak lipal. ⁵ God niḅep ni pai yad, agil, minim tep agek God Minim ak ñu kil tiklak ak sakol gipim aka? Ne agak, “Niñ pai yad siñ aul!

Bi Kiḅ ak niḅep timid uknig miker ñinigab ak,
gos kiḅ ma niñnimib.

Bi Kiḅ niḅep ag ginigab ak,
cɨnop pis nep kirig gip, agil,

gos par ma niŋni+mib.

⁶ B+ Kib bin bi midmagil lip okok kirop timid ukni+gab.

Ñi pai ne okok me, kirop magilsek miker ñi+ni+gab,” agak.

⁷ Nib ak, koslam mideni+gabim ak, gos par ma niŋni+mib; God cinop timid ukeb, agil, gos sek mideni+mib. Nibi ni+im, nap sikop okok ñi pai kiri okok magilsek timid ukpal. ⁸ God ne ñi pai ne magilsek timid ukip. God nibep timid ma ukni+gab ak, nibi ñi pai ne mer, ñi pai nap sek ma midebim ak me, nibep timid ma ukni+gab. ⁹ Bapi cin lim dai ar wagin aul midebal okok cinop timid ukel, tep ukpal ak, agil ni+in. Nib ak rek, Bapi cin seb kab ar alan mideb ak cinop timid ukek, tep yib nig gip, ag niŋil, komiŋ midon.

¹⁰ Bapi cin lim dai ar wagin aul timid ukpal okok, ñi pai sikol midobin won sikol ak nep, gos kiri ke niŋil cinop timid ukpal. Pen God cinop nen agil, siŋ midebin rek nep midelan, agil, cinop timid ukip. ¹¹ God cinop timid ukeb won ak tep ma gip ak pen timid ukek, nag tep ar nibak niŋil, kapkap midil gi tep gilig gi nep midoni+gabin.

God tap ne okok nep gos niŋlig gi mideni+mib

¹² Nib ak me, ñin tob kalau gek owip ak, yokop gip, agil, warik amil apil gem kilis ginim+iŋ.

¹³ Kanib yipid gil tep tep ar ak amem, tap ognap tob gol nibep okok pig juonim+iŋ, kilis gil amem amem yim ñek komiŋ lin+gab.

¹⁴ Bin bi okok eip magilsek kapkap jim ñil midon, agil mideni+mib ak pen God bin bi siŋ ne

midenimib. God bin bi siη ne okok nep Bi Kib nopeninagal.

¹⁵ Nibi niη tep gi, God cinop yimig niηil di tep gip ak ma kirig ginimib. Niη tep ginimib, nab nibi okok bin alap bi alap gos timel niηil, bin bi ognap gos timel nibak agenigab ak, kiri pen ak rek nep gel gel, bin bi konai nep kirop asiη nibak uliknimin rek lip. ¹⁶ Niη tep gi, nab nibi okok bin alap bi alap bin si bi si ma ginimih. Nibi magilsek God tap ne okok nep gos niηlig gi midenimib. Iso birarik nep gak rek ma ginimib. Iso ne God tap ne okok gos ma niηil, yuan gek, tap ninin, agil, God nap Aisak tap tep ñak ak, Aisak ñi ne ned ak Iso nop ñinig gak ak, Iso ñi ned midil dipkop ak, pen tap tep nibak tap yokop rek lek ne kirig gi, tap magil ak nep dak. ¹⁷ Pen nibi nipim, nap Aisak tap tep ñi ned Iso nop ñinig gek tap tep nibak, Iso ma dak ak me, kisen mapin gek sil aglig gi, kauyan dinim, agil, kanib dinimih alap ma midek, mapin yib gek sil aglig gi midek.

God per komih mideb ak karip lim ne ak opim

¹⁸ Isrel bin bi karip lim Sainai Dim mideb ak amil dim nibak wagin siηak apel, mab kib yib yinil, kislim yib apil, yigen kib dil gek, udin kiri ke niηlak. Pen nibi karip lim nibak rek ma opim. ¹⁹ Akil magil minim kib ak agil, minim seb kab ar alaj nib alap agek, bin bi okok pirikil Mosi nopen aglak, “Ake! Minim ageb nibak rek, minim ognap agek ma niηin,” aglak. ²⁰ Tari ginig: God minim ned ag lak ak Isrel bin bi okok ag ñinig gi Mosi nopen agak, “Bin bi, kaj meme, kaj sipsip tap okok dim nibaul apenimel, kab ju pis nep

pak linimib,” agak. Minim nibak ninel midmagil kirop pis nep kir gak. ²¹ Tap gak nibak ninil piriklak ak, Mosi ak rek nep ninil agak, “Yad jep jep dil prikebin,” agak.

²² Nibi pen Sainai Dim nibak ma opim; nibi Saion Dim opim. Saion Dim opim ak, God per kominj mideb ak karip lim ne ak opim, karip lim Jerusalem seb kab ar alan, ejol konjai yib nep min min gilig gi midebal sinak, karip lim nibak opim.

²³ Bin bi Krai minim tep ak nin del, God kirop ni ned rek dil, ni pai yad, agil, yib kirop karip lim ne seb kab ar alan sinak nu kil tikip; kiri mogim gil min min gilig gi midebal sinak, nibi karip lim nibak amil, Krai nop nin dipal okok eip jim nil midebim. Krai nop nin dipim ak me, God bin bi okok magilsek minim kib agin gab God ak eip jim nil midebim. Bin bi karip lim ar wagin aul midil, God nop nin dil, God Minim ageb rek gil, bin bi kominj tep ne midil kimit, kaun kiri amil, God eip bin bi sin ne midebal bin bi okok eip jim nil midebim. ²⁴ Jisas ne God minim tep kisen nib dapil bi nab nib mideb ak nop nep opim. Ken nimam Ebol nop nag pak lek lakan yowak ak, minim kib yib dak; pen Jisas cinop nen agil kimek lakan ne yowak rek, God eip jim nil midojin rek lip.

Ninj tep ginimib

²⁵ Nib ak, ninj tep ginimib. Bin bi Sainai Dim wagin sinak midil, God minim agak ak ma dilak okok, kominj amnimel rek ma lak rek ak, God karip lim seb kab ar alan sinak nib minim tep

bí si ginígal okok abe, God kírop mînim kib yîb agnîgab.

⁵ Tap cîn dîpîn okok síkol gîp, agîl, agon kílnok kíbpap gol mani tap okok gos kib ak ma nîñnimîb. Tap síkol cîn mîdeb ak tep mîdeb, agîl gos nîbak nep nîñnimîb. God agak,

“Nîbep ma kírig ginîgain;

nîbep eip per nep mîdenîgain,” agak.

⁶ Nîb ak, gos sek mîdîl agîn,

“Bí Kib yîp kod mîdeb rek, ma píriknîgain.

Bin bí ognap yîp gî tîmel ginîmel rek ma lîp,” agîn.

⁷ Bí kib kíri nîbep God Mînim tep agel nîpek ak gos nîñlîg gî mîdenîmîb. Kíri God nop nîñ dîl, mînim ne ageb rek gel amek kímlak ak gos nîñlîg gî mîdîl, nîg aknîb rek nep gîlîg gî mîdenîmîb.

⁸ Jisas Krais ned mîdolîgîp rek, mîñi nîb aknîb rek nep mîdeb; pen mîñi mîdeb rek, kísen per per nep nîb aknîb rek nep mîdenîgab. ⁹ Bin bí ognap nîbep mînim esek ke ke agenîmel ak nîñîl ma dînimîb. God nîbep yîmîg nîñîl, dî tep gîl, kod mîd tep gîp ak nep gos nîñîl, mîdmagîl nab nîbi adan kílis dîl, gos sek mîdenîmîb. Pen tap ñîñeb lo okok gos alap ma nîñnimîb. Bin bí tap ñîñeb lo okok kísen gîl mîd tep ma ginîgal. ¹⁰ God nop tap sobok gep bí okok, God sobok gep karîp ak mîdîl tap pak bíd ar síñak God nop sobok gîpal bí okok, tap bíd cîn ar mîdeb ak ñîñnimel rek ma lîp. ¹¹ God nop tap sobok gep bí okok kaj kau kaj meme pakîl lakañ ak dam God nop tap sobok gep bí kib yîb ak nop ñel, ne pen bin bí tap sí tap tîmel gîpal, agîl, God nop sobok ginîg, dam Karîp Ñîlîk

Migan Sıŋ Ke Yıb ak soŋ gı̄p. Nonım ak pen dam, mı̄debal söŋ ar sı̄ŋak dagı̄lel pıs nep yın sı̄bok ñı̄b amı̄b.

¹² Nı̄b ak rek, Jisas bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal gac nı̄bak lakañ yad ke lı̄g gı̄ yoknım, agı̄l, taun kı̄b Jerusalem kı̄joŋ söŋ ar sı̄ŋak amı̄l, yur kı̄b dı̄l, lakañ yapek kımak. ¹³ Nı̄b ak, cın Jisas nop kisen gı̄l, bin bı̄ yokop okok gel amı̄b nag ar ak kırı̄g gı̄l, söŋ ar ak amon, nop ag julak rek cınop ak rek nep ag junı̄mel. ¹⁴ Tari gı̄nı̄g: lım dai ar wagın aul per per mı̄dojın kau alap ma mı̄deb ak pen kisen karı̄p lım seb kab ar alañ sı̄ŋak amı̄l per per mı̄dojın, agı̄l, kod mı̄dobın.

¹⁵ Nı̄b ak, cın per per nep, Jisas Bı̄ Kı̄b cın, agı̄l, yı̄b ne agon ar amnaŋ. Nı̄g gon, God udın yı̄rık ne tap sobok gep tep rek lını̄gab. ¹⁶ Bin bı̄ ognap okok kırı̄p dı̄ tep gı̄l, gı̄ tep gı̄l, tap cın ognap kırı̄p nonım lı̄ ñın. Nı̄g gon, God nı̄ŋıl tap sobok gep tep rek lek, mı̄ñ mı̄ñ gı̄nı̄gab.

¹⁷ Bı̄ kı̄b nı̄bep kod mı̄debal okok, mınım kırı̄p dı̄l, agnı̄mel rek gı̄nımı̄b. God wög gı̄pın ak God nı̄nek tep gı̄nımı̄ŋ, agı̄l gos ak nı̄ŋlı̄g gı̄ nı̄bep per nep nı̄ŋ tep gı̄l kod mı̄d tep gı̄pal. Nı̄b ak, kırı̄ tap tari gı̄nımı̄b agnı̄gal ak, ak rek nep gı̄nımı̄b. Nı̄g genı̄gabım ak, tep gek nı̄ŋlı̄g gı̄ wög kırı̄ gı̄nı̄gal. Pen agnı̄gal rek ma gı̄nı̄gabım ak, wög gı̄nı̄g gı̄nı̄gal ak gı̄nı̄gal ak pen tep gek nı̄ŋlı̄g gı̄ ma gı̄nı̄gal. Nı̄g gel, nı̄bep kod mı̄d tep gı̄nı̄mel rek ma lını̄gab.

Nı̄bi God nop sobok gem, ne cınop kod mı̄donımı̄ŋ

18 Pen nîbi God nop sobok gem ne cînop kod mîdonimîŋ. Cîn gos omal mer, gos nokim nep niŋîl, tap tari gîniŋabin, God Mînim ageb rek nep gîlig gî mîdon, agîl gos ar ak nep niŋîn. 19 Yad tap kîb alap kîlis gîl nîbep ag niŋebin: God nop sobok gem, ne gek, nîbi mîdebim siŋak kasek nînim.

20-21 God mînim tep per per mîdep ak, Bî Kîb cîn Jisas lakañ ne yapîl kîmak mînim tep nîbak mîdep nep mîdeb. Lakañ ne yapîl kîmek God gek ne warîkîl Sipsip Mîkep Bî Kîb Yîb mîdeb. God bin bî dî tep gek kapkap mîd tep gîniŋal ak, nîbep ak rek nep tap tep ñek, tap tari tari God gînimîb agniŋab ak, gîniŋabim. Pen Jisas Krais mîdmagîl nab cînop adaŋ mîdîl, God ne cînop bin bî tigeŋ bin bî rek mîdeniŋabin agniŋab ak, Jisas Krais cînop gek nîb aknîb rek nep mîdeniŋabin. Nîb ak, Jisas Krais yîb nop per per nep agon ar amnaŋ. Nîb aknîb rek tep.

Mînim dai ognap

22 Pen ai mam sîkop. Mîj ulep ñu kîl tîkesin nîbaul, mînim agebin ak niŋ tep gîl dînimîb.

23 Mam cîn Timoti nop mîñ lîlak ak, mîñi mîs owîp. Ulep apeniŋab ak, eip niŋiŋabîr.

24 Bî kîb nîbi okok abe, God bin bî ne okok abe, nîbep magîlsek “Mîdebim?” agebin. Krais bin bî ne karîp lîm Itali nîb okok nîbep “Mîdebim?” agebal.

25 God nîbep magîlsek yîmîg niŋîl dî tep gîl kod mîdenŋ.

MINIM KOMIN
The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini
copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996